

Nr. 58
november-december
2010

Nieuwsbrief van het STEUNPUNT voor
INDUSTRIEEL en WETENSCHAPPELIJK
ERFGOED vzw

ISSN 1379-0420

Prof. Dr. Gracia DOREL FERRÉ te gast bij SIWE in de Molens Van Orshoven, tijdens haar voordracht over “Habita & Labora”, Catalaanse ‘colonias’ en arbeidershuisvesting in Europa (20 september 2010). Foto Dominique Zenner

Redactieadres: SIWE vzw - Stapelhuisstraat 15 – 3000 Leuven. Tel.: 016.584342
e-mail: info@siwe.be Website: www.siwe.be Verschijnt tweemaandelijks.
Verantwoordelijke uitgever: Patrick Viaene – Land van Waaslaan 156 – 9040 Gent.
Redactie: P. Viaene, m.m.v.: L. Boogaerts, R. Engels en K. Haustraete
Eindredactie: het SIWE-team / Vormgeving: Alex Baerts / Druk: Theo Veugelen, Lubbeek
Afgiftekantoor: 3360 Bierbeek – erkenningsnr.: P209286 – PB nummer: BC1608

VOORWOORD

De herfsttijd is voor SIWE gewoontegetrouw een drukke periode. De prioriteiten en acties voor het komende werkjaar (2011) worden geconcretiseerd in een actieplan. Tegen het einde van 2010 wordt door SIWE een grondige “omgevingsanalyse” van haar werkveld afgerond. In de SIWE-databank werden recentelijk nog heel wat aanvullingen ingebracht zodat een daaruit gedistilleerde omgevingsanalyse eerlang een gedetailleerd en quasi volledig beeld zal geven van de Vlaamse erfgoedgemeenschap met de actoren die er bedrijvig zijn inzake het industrieel en wetenschappelijk erfgoed. Natuurlijk dient de databasis naderhand regelmatig te worden bijgewerkt. Er worden in het kader van de omgevingsanalyse passende conclusies getrokken op basis van een zogenaamde SWOT-analyse. Dit beeld van de sector met haar sterkten en zwakten, kansen en bedreigingen geeft een accurate stand van zaken aangaande de noden en behoeften van het werkveld. De belangrijkste noden en behoeften zijn uiteraard reeds bekend: nood aan meer middelen, een algemene nood aan degelijke depotruimten, meer “know how” over de werking van oude werktuigen en machines, enz. Maar er wordt nu ook gepoogd deze (en andere) noden te kwantificeren; er worden tenslotte suggesties geformuleerd van hoe aan deze noden kan worden verholpen. Al deze informatie zal ook van nut zijn voor andere spelers, ook voor ETWIE, die de zomer als vzw werd opgericht.

Intussen blijft SIWE vzw ‘De Week van de Smaak’ en andere publieksevenementen aanwenden als kansen om blijvend te focussen op het industrieel en wetenschappelijk erfgoed en het IWE - netwerk te versterken. Ook de SIWE - website, SIWE - Magazine en SIWE - Nieuwsbrief zijn instrumenten, waarmee SIWE zoveel mogelijk geïnteresseerden op de hoogte blijft houden van wat in de verschillende Vlaamse regio’s en Brussel gebeurt. SIWE blijft het ook belangrijk vinden om in te zetten op internationale contacten en om af en toe (voor zover tijd en middelen het toelaten) deel te nemen aan (en te berichten over) buitenlandse (en internationale) IWE-congressen en erfgoedevenementen. Industriële cultuur is immers een bij uitstek internationaal (om niet te zeggen een mondiaal) gebeuren en we kunnen ook veel leren van de ervaringen van internationale organisaties en netwerken (ICOHTEC, TICCIH, Worklab, enz).

Geef ons gerust uw informatie door. Wij verwerken deze graag in onze informatiekanalen. Al deze informatie vormt voor SIWE een soort van barometer, die weerspiegelt welke trends en accenten bepalend zijn voor de huidige IWE-erfgoedsector in en buiten Vlaanderen. In naam van SIWE: veel leesgenot en dank voor uw reacties op onze werking.

Patrick VIAENE, voorzitter SIWE vzw

VERSLAG VAN EEN AANTAL RECENTE SIWE-ACTIVITEITEN

10-15 augustus 2010: SIWE IS PRESENT OP DE “ICOHTEC-TICCIH-WORKLAB CONFERENCE” TE TAMPERE (FINLAND)

Tijdens de in Tampere (Finland) gehouden Internationale Conferentie (10 tot en 15 augustus 2010), gezamenlijk georganiseerd door ICOHTEC, TICCIH en WORKLAB, presenteerde de SIWE-voorzitter (tevens “Trustee & Board member” -bestuurder dus- van TICCIH-Internationaal) de werking van SIWE tijdens één der debatsessies. Ook werd deelgenomen aan een postersessie met een stand met documentatiemateriaal, wat op veel belangstelling kon rekenen. Uniek was de “kruisbestuiving” tijdens het hele congres tussen enerzijds de inbreng en standpunten van ingenieurs en techniekhistorici (leden van ICOHTEC of “International Committee for the History of Technology) en anderzijds de inzichten, aangebracht vanuit de industriële erfgoedbeweging (TICCIH) en verder vanuit de sociale geschiedenis (WORKLAB). Het kader van het congres was het waarlijk unieke industriële landschap van Tampere (ca. 200 km ten noorden van Helsinki) , een echt openluchtmuseum van oude nijverheden (met de textielcluster FINLAYSON, de papier en kartonfabriek TAKO, enz.) en ook nieuwere bedrijven, meestal gelegen langs de Tammerfors met zijn watervallen en waterkrachtcentrales. Deze sfeervolle locatie droeg bij tot de kwaliteit van deze belangrijke samenkomst in Tampere, een stad die nu al meer dan 20 jaar lang het duurzaam herbesteden van industrieel erfgoed hoog op de agenda plaatst. Ruim vijfhonderd personen (waaronder –als we goed geteld hebben- zes Belgen) namen deel aan de zomerconferentie. Meer hierover leest u in een volgende SIWE-Magazine. Surf alvast ook naar www.tampere.fi/industrialpast2010 .

21 aug. 2010 HAASRODE BEZOEK AAN HET BRABANTS RADIOMUSEUM

Een delegatie van het SIWE-bestuur en van SIWE-sympathisanten was aanwezig op de opening van het Brabants Radiomuseum te Haasrode. Initiatiefnemer en eigenaar van de collectie André Janssens gaf een zeer gesmaakte rondleiding doorheen de uitgebreide radioverzameling, die sindsdien regelmatig toegankelijk blijft voor het publiek. De gegevens omtrent de collectie werden opgenomen in de SIWE-“who is who”-databasis, zie <http://www.siwe.be/actor.php?id=317> . Voor groepsbezoek: telefoneer 016/40.19.45 en maak een afspraak voor een rondleiding door één der vrijwilligers.

Augustus 2010: “20 X GENIAAL”, DE NIEUWE KOFFERTENTOONSTELLING van Siwe, werd afgewerkt en is uitleenbaar voor schoolgroepen (zie ook: “Toekomstige activiteiten”)

De educatieve koffertentoonstelling “20 X GENIAAL” werd in opdracht en samenwerking van/met SIWE uitgewerkt en vormgegeven door Mooss vzw. Jongeren kunnen hiermee in klasverband met twintig Belgische ingenieurs uit verschillende vakgebieden en met hun belangrijkste verwezenlijkingen kennismaken. Aldus krijgt de SIWE-publicatie van einde 2009 “Ingenieurs en hun erfgoed” een bijzonder verlengstuk naar de jongeren, meer bepaald de derde graad ASO of TSO. Zie <http://www.siwe.be/file/algemeen/20xgeniaal.pdf> .

Dinsdag 24 augustus en woensdag 25 augustus 2010: ZOMERCURSUS INDUSTRIËLE ARCHEOLOGIE TE GENT Organisatie: AMARANT vzw in samenwerking met SIWE

Een zomercursus geven voor een uitgelezen schare van enthousiaste, naar informatie ‘hongerige’ deelnemers, op voorbeeldige, professionele wijze organisatorisch omkaderd door een organisatie als Amarant: dit is de droom van elke lesgever! Dit ervoer ook SIWE - voorzitter Patrick Viaene, die deze zomercursus gaf na een verrijkende duik in het SIWE - documentatiecentrum.

De reeks van vier samenkomsten van een halve dag begon met een algemene omschrijving van het begrip industrieel erfgoed, gekaderd tegen de brede achtergrond van de vroegere en huidige economische, technologische, sociaal-culturele en politieke ontwikkelingen. Vrij snel werd overgegaan tot de ontwikkeling van de industriële archeologie in binnen- en buitenland. Analyse van een aantal basisteksten en “nationale rapporten”, opgesteld in de loop van de laatste vier decennia, lieten de talrijke cursisten toe kennis te nemen van de belangrijkste verschuivingen binnen de discipline, in het bijzonder op methodologisch en inhoudelijk vlak. Vervolgens werd de situatie in België, in het bijzonder in Vlaanderen en Brussel toegelicht. De rol van SIWE als ‘netwerker’ en het werk van talrijke andere actoren werd verklaard en hun visies en werkveld nader besproken.

Tijdens de cursus ging zowel aandacht naar roerend en onroerend industrieel erfgoed (met onder meer een focus op de herbesteding van machines en hun omgeving) als naar immaterieel industrieel erfgoed. Ook de verbanden tussen industrieel en wetenschappelijk erfgoed werden verkend. Elk van de onderwerpen werd overvloedig geïllustreerd met historisch en actueel beeldmateriaal, zowel foto’s als filmfragmenten. De respons was erg bemoedigend en er werden talrijke nieuwe contacten gelegd. De cursus wordt in 2011 wellicht (in een al dan niet gewijzigde vorm) herhaald in Antwerpen.

28 - 29 augustus 2010: TWEEDAAGSE REIS INDUSTRIËLE CULTUUR EN ERFGOED IN HET RUHRGEBIED (Duitsland)

Een initiatief van AMARANT en SIWE

Er kwam veel respons op dit initiatief en de imposante deelnemerslijst werd al geruime tijd voor de reis afgesloten. De tweedaagse reis had tot doel de deelnemers (waarvan een aantal bovenvermelde cursus hadden gevolgd) op het terrein kennis te laten maken met concrete voorbeelden op het gebied van ontsluitingsmogelijkheden van industrieel erfgoed. De bezochte sites waren, zoals wenselijk is bij zo'n kennismakingsreis, erg uiteenlopend.

Er ging tijdens de reis veel aandacht naar de zinvolle integratie van industrieel erfgoed via stadsvernieuwing (de binnenhaven van Duisburg) maar ook naar landschappelijk herstel met partieel behoud van industriële landschappen (Landschapspark Duisburg-Noord en "Wissenschaftspark Rheinelbe" te Gelsenkirchen). Er werden voorbeelden bezocht van geslaagde museale ontsluiting ("Zeche Zollern II / IV"), alsook de collectie mijnbouwmachines en -werktuigen in de voormalige steenkoolmijn te Dortmund - Bövinghausen. Werden ook bezocht: de voormalige zinkfabriek Altenberg (heden hoofdzetel of "ankerpunt" van het Rheinisches Industriemuseum en Museum van de Zwarte Nijverheid). Er was ook ruime aandacht voor de renovaties van oude industriële woonwijken (zoals de Siedlung Oberhausen-Eisenheim uit 1835-1890).

Verder werd gekeken naar prestigieuze restauraties van topmonumenten, zoals de steenkoolmijn en cokesfabriek "Zollverein" te Essen-Katernberg, omgevormd tot nieuwe huisvesting van het "Ruhrmuseum" en andere musea of erfgoedinstellingen. Ook de reusachtige gashouder van de vroegere staalfabriek "Gute Hoffnungshütte" te Oberhausen (heden gebruikt als tentoonstellingsruimten) behoort tot deze categorie van topmonumenten. Deze gashouder en de aldaar gepresenteerde collectie astronomische instrumenten maakten een grote indruk

op de deelnemers aan de studiereis. Problematische relicten met bodemverontreiniging, snelle roestvorming, degradatie door overwoekering van plantengroei (zoals te zien in en op de "Cokesfabriek Hansa" te Dortmund-Hückarde) werden eveneens aangedaan.

Al bij al was het een reis met een (zeer) goed gevuld en rijk programma, met ruimte (in het bijzonder tijdens de transfers per autobus en in de avondlijke uren) voor informele discussies en zeer veel gezelligheid.

Foto's A.B. links: Gasometer Oberhausen 108m; rechts: site: Zollverein

20 aug. tot 20 okt. 2010: LEUVEN TENTOONSTELLING "HABITA & LABORA" in de MOLENS VAN ORSHOVEN

Op initiatief van SIWE werd de tentoonstelling "HABITA & LABORA", gerealiseerd door het MNACTEC (Nationaal Museum voor Wetenschap en Techniek, gevestigd in de Spaanse stad Terrassa, zie www.mnactec.cat) gepresenteerd in het monumentaal magazijngebouw van de Molens Van Orshoven te Leuven. De tentoonstelling was gedurende meer dan twee maand elke zondagnamiddag te bezoeken alsook op aanvraag tijdens werkdagen. Talrijke personen en groepen vonden de weg naar deze buitengewone expositie, handelend over het ontstaan, de ontwikkeling en de toeristische ontsluiting van de vele tientallen "colonias" langs de Catalaanse rivieren Ter en Llobregat. Zowat elke "colonia" (een textiel fabriek met naastgelegen, door de patroons voorziene arbeiderswijk, infirmerie, school en kerk of kapel) was afgebeeld op de tentoonstelling. Karel Haustraete en Alex Baerts vervulde de ontleende tentoonstelling met talrijke foto's en werktuigen, gerelateerd aan "fabriekskolonies" in andere Europese landen en regio's, onder meer in Frankrijk (Zoutfabrieksite Arc et Senans, staalfabrieksite Le Creusot), Italië (textielkolonie Crespi d'Adda), Vlaanderen (o.m. site Remy te Wijgmaal) en Wallonië (mijnwerkerssites Grand Hornu en Bois-du-Luc).

Voordracht Prof. Dr. Gracia DOREL-FERRÉ
Foto Lore Boogaerts

Omwille van het zomerreces en het feit dat dan veel SIWE-leden en geïnteresseerden met vakantie waren, werd op 20 augustus (dag van de openstelling voor het publiek) geen vernissage georganiseerd. Het uitgestelde openingsgebeuren, ruim aangekondigd via de SIWE-website en andere media (mailings, folders en affiches), had een maand later plaats, namelijk op vrijdag 20 september 2010. Bij die gelegenheid gaf **Prof. Dr. Gracia DOREL – FERRÉ (Universiteit van Reims)** een opmerkelijke voordracht over de Catalaanse fabriekskolonies. Als Catalaanse "grote dame van het industrieel erfgoed" en als mede - auteur van "Habita & Labora" was zij zonder twijfel de meest uitgelezen persoon om hierover (in de compleet met toehoorders gevulde MVO-machinezaal) deze voordracht te geven. Tijdens de receptie in

Catalaanse stijl die, op de voordracht volgde, werd druk nagepraat met de spreekster.

Dank aan de talrijke opgekomen SIWE-vrijwilligers en medewerkers, die meegeholpen hebben om van de avond van 20 september en de ook van twee maanden lang gepresenteerde tentoonstelling een succesrijk evenement te hebben gemaakt ! (P.V.)

Enkele sfeerbeelden van de tentoonstelling Habita Et Labora
Foto's Lore Boogaerts

**Zondag 12 sept. 2010: OPENING SIWE-TENTOONSTELLING
“HET ZUIDERPERSHUIS EN DE VIER ELEMENTEN”
in het Zuiderpershuis, Waalsekaai 14 te ANTWERPEN**

“OMD 2010”, de aanleiding van de tentoonstelling, die vandaag nog steeds bezocht kan worden

Naar aanleiding van “Open Monumentendag 2010” en op vraag van vzw Zuiderpershuis realiseerde SIWE de tentoonstelling **“Het Zuiderpershuis en de Vier Elementen”**. Het thema van OMD (“De Vier Elementen”) paste naadloos bij dit uitzonderlijk industrieel en technisch monument van de Antwerpse haven. De expositie, die heden (voor onbepaalde duur) nog kan bezocht worden (na aanmelding bij de onthaalbalie van het Zuiderpershuis, Waalse Kaai 14, 2000 Antwerpen), kadert ook in het streven van de vzw

Zuiderpershuis / Wereldculturencentrum (www.zuiderpershuis.be) om het industrieel monument waar zij gehuisvest zijn, meer onder de publieke aandacht te brengen. Dat daar een grote nood aan is bewezen de meer dan 1250 (!) bezoekers aan de SIWE-tentoonstelling en aan de diverse ruimten van het Zuiderpershuis. Deze bezoekers werden rondgeleid door speciaal voor OMD 2010 en navolgende bezoeken opgeleide, vrijwillige gidsen. Zij lieten de bezoekers proeven van het groot erfgoed aanbod in het Zuiderpershuis: de voorbouw met accumulatoren, de kettinggloeiovens, de smidse, de loodsen en werkhuizen, het unieke “verhandhuis”... Er werd ook een filmprogramma gepresenteerd en er werd een bijzondere animatieprogramma voorzien voor de jongste bezoekers !

Zuiderpershuis Tentoonstelling

Bewaarde smidse Foto's Lore Boogaerts

**Zaterdag 16 oktober 2010
SIWE-STUDIEUITSTAP DOORHEEN HET INDUSTRIEEL
EN WETENSCHAPPELIJK ERFGOED VAN CHARLEROI**

Met een groep enthousiaste leden en bestuurders van SIWE werd “het zwarte land” van Charleroi en deelgemeenten verkend. In Le Bois du Cazier (te Marcinelle) werd het Memoriaal van de mijnramp (8 augustus 1956) bezocht, alsook het Waals Industriemuseum, gelegen aan de voet van schachtbokken en terrils. Het bezoek legde de nadruk op het aspect van de authenticiteit bij renovatie, restauratie en presentatie van industrieel en wetenschappelijk erfgoed. Enscenering helpt de bezoekers het industrieel erfgoed begrijpen maar doet soms ook afbreuk van het origineel karakter van de getoonde relictten. In Bois du Cazier werd volgens de deelnemers een “correct compromis” gevonden. Na een gezamenlijke lunch werd via carpooling en een route doorheen het industrieel landschap van Charleroi gereden naar Mont-sur-Marchienne voor een uitgebreid bezoek aan het Fotografiemuseum en zijn uitzonderlijke collectie foto's en oude (en recente) foto's. De deelnemers waren dermate enthousiast over deze studieuittap, dat een tweede

SIWE-wandeling door Charleroi in het vooruitzicht werd gesteld. Daarbij zullen de deelgemeenten Marchienne-au-Pont (relicten van de staalnijverheid) en Lodelinsart (glasnijverheid - erfgoed) bezocht worden, met ook aandacht voor het erfgoed van volkshuizen en de arbeidershuisvesting.

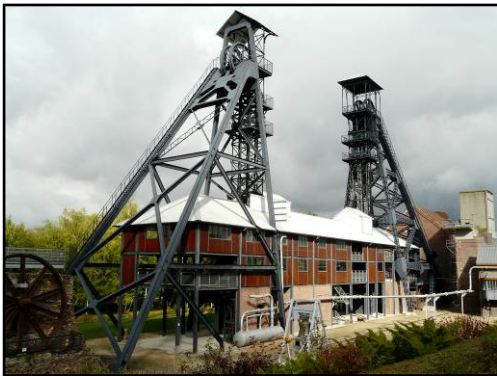

Foto D.Z.
Schachtbokken van de mijn van Marcinelle

Foto A.B.
Toestel uit het Fotografiemuseum

SIWE NAM DEEL AAN DIVERSE ACTIVITEITEN VAN VERENIGINGEN EN TRAD OP ALS SPREKER EN GASTHEER

Een greep uit de voorbije activiteiten:

- **vrijdag 24 september 2010:** geleid bezoek doorheen de Molens Van Orshoven en de tentoonstelling "Habita & Labora" voor C/R (Beroepsvereniging Conservatie- en Restauratie van Kunstwerken);
- **dinsdag 28 september tot zondag 2 oktober 2010:** deelname van SIWE als bijzonder genodigde aan 12de Internationaal Congres van INCUNA te Gijon (Spanje), met voordracht door SIWE-voorzitter "Art & Industry in Belgium 1830-2010" en Seminarie "Kunst en de beeldvorming van het industrieel tijdperk";
- **donderdag 7 oktober 2010:** Voordracht "Sociale geschiedenis van het wonen" voor VVF Aalst (Vlaamse Vereniging voor Familiekunde vzw) in zaal "De Crypte" te Erembodegem;
- **zondag 17 oktober 2010:** geleid bezoek doorheen Molens Van Orshoven, SIWE-collecties en voordracht "Habita & Labora" (met tentoonstellingsbezoek) voor de Gidsenbond Antwerpen en vzw Zuiderpershuis.

Oktober 2010: BEOORDELING VAN HET DOSSIER "NOORD-FRANS MIJNBOUWERFGOED" op vraag van het ICOMOS world heritage secretariaat

Vanuit ICOMOS (International Council of Monuments and Sites) werd aan SIWE-voorzitter gevraagd het dossier "Mijnbouwerfgoed Nord - Pas de Calais" te beoordelen, dit in het kader van de mogelijke opname van een aantal Noord-Franse mijnbouw erfgoedelementen in de bekende "UNESCO - Lijst van het Werelderfgoed". Alleen al de kritische lectuur van het honderden pagina's omvangrijk dossier nam een volle week in beslag, maar het was een erg verrijkende ervaring. Een genuanceerd beoordelingsverslag omtrent dit dossier werd intussen overgemaakt aan het ICOMOS secretariaat. Plaatsbezoeken omtrent industrieel erfgoedbeheer leverden extra interessante informatie en contacten op, die in 2011 kunnen leiden tot een meer geformaliseerd SIWE – bezoek of studiereis.

HERFSTNUMMER 2010 VAN HET TIJDSCHRIFT "INDUSTRIEKULTUR" MET UITGEBREID BELGIË-KATERN

SIWE wordt door de hoofdredactie van "Industriekultur" uitdrukkelijk bedankt voor de intensieve medewerking aan de redactie van een uitgebreid katern over industrieel erfgoed in België in haar meest recente aflevering (2010, nr. 3). Zowel Brussel, Vlaanderen (met uiteraard ook een korte beschrijving van het werk dat verricht wordt door SIWE vzw) als ook Wallonië komen aan bod. SIWE-voorzitter P. Viaene coördineerde de redactie van het volledige katern. Auteurs zijn: Patrick Viaene, Peter Scholliers, Christine Dupont, Guido Vanderhulst, Paul Boutsen en Jean-Louis Delaet. De bijdragen van deze medewerkers werden aangevuld met korte bijdragen van een aantal Duitse gastauteurs, waardoor evenwel (buiten onze wil) de oorspronkelijke teksten van de voormelde auteurs diende te worden ingekort. Anderzijds is het panorama omtrent

het industrieel erfgoed in ons land, door de inbreng van deskundigen uit Duitsland, vanuit nog meer invalshoeken belicht. Het tijdschrift Industriekultur wordt ruim verspreid en men vindt hierover meer info op www.industrie-kultur.de. De eerste reacties vol lof over dit initiatief hebben intussen SIWE bereikt. Een beperkt aantal exemplaren is voorradig. Zie ook blz.16. Prijs: 6 € (8,50 € port inbegrepen).

Uittreksel uit Industriekultur 3.10 blz. 9

KOMENDE SIWE-ACTIVITEITEN

SIWE-TENTOONSTELLING in het Zuiderpershuis
“HET ZUIDERPERSHUIS EN DE VIER ELEMENTEN”
 Te bezoeken op aanvraag, Waalsekaai 14, Antwerpen

De tentoonstelling kan nog voor onbepaalde duur (na aanmelding) bezocht worden. Contacteer even de onthaalbalie van het Zuiderpershuis (adres: Waalse Kaai 14, 2000 Antwerpen) of beleg, indien je in groep komt, een afspraak op telefoon 03/242.81.11 (contactpersonen: Barbara Porteman en Francine Smeyers). Lees ook verder in “Komende activiteiten” over een exclusieve rondleiding doorheen deze tentoonstelling op 20 november 2010. De expositie, die door SIWE in nauwe samenwerking met Zuiderpershuis vzw gerealiseerd werd, kadert ook in het streven van de vzw Zuiderpershuis en het Wereldculturencentrum om dit industrieel monument meer dan vroeger onder de publieke aandacht te brengen. Momenteel wordt er gewerkt aan diverse bezoekformules, waarbij ook het gebouw en zijn grote omgeving wordt getoond. Zie ook www.zuiderpershuis.be.

Twee affiches van de tentoonstelling en een bewaard toestel in het Zuiderpershuis
 Foto's Lore Boogaerts

Donderdag 11 nov. 2010 15u: OPENING SIWE-TENTOONSTELLING
“BELLE DE LOUVAIN. EEN SCHONE VAN LEUVEN ?!”
 Anatomisch theater, Minderbroedersstraat 50 Leuven

Affiche: Lore Boogaerts

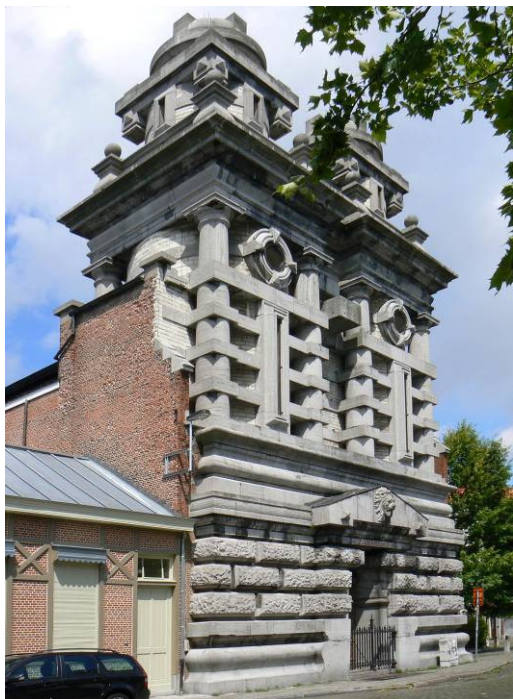
omtrent diverse fruitsoorten door professor Van Mons. Je maakt ook kennis met de stoomstroopfabriek van Borgloon en met de gebroeders Bleus die er bedrijvig zijn. Ze zullen u op de tentoonstelling de “Lo(v)onse Pruimenstroop”, die zij voor de gelegenheid speciaal creëerden, leren kennen.

De tentoonstelling “Belle de Louvain. Een Schone van Leuven ?!” wordt plechtig geopend op donderdag 11 november om 15.00 uur in het Anatomisch Theater, Minderbroedersstraat 50 te Leuven. Openingsrede door Dominique VANPEE, gevolgd door receptie.

De expositie is verder gratis te bezoeken op volgende tijdstippen:
 op 11, 12, 13, 14, 20 en 21 november 2010 van 10 tot 17 uur.
 op 15, 16, 17, 18 en 19 november 2010 van 14 tot 17 uur.
 U bent van harte welkom !

Naar aanleiding van “Week van de smaak / Editie 2010” presenteert SIWE een tentoonstelling en diverse activiteiten, waarvan ook (uitgebreid) melding gemaakt wordt op www.siwe.be. De tentoonstelling, een gelegenheidsvoordracht door Dominique Vanpée en diverse randactiviteiten hebben de “Belle de Louvain” als thema. Dit is een weinig bekende pruimenvariëteit, ooit tot ver buiten Brabant bekend maar die geleidelijk in de vergeethoek geraakte. Deze pruimensoort werd in de volksmond - op weinig flatterende wijze - “Paterskloten” genoemd. Deze pruim wordt toegeschreven aan Professor Baptiste Van Mons (1765-1842). De tentoonstelling focust zowel op de teelt, op gastronomische aspecten, op oude recepten als op het wetenschappelijk onderzoek

Zaterdag 20 november 2010 ZUIDERPERSHUIS ANTWERPEN Algemene SIWE-vergadering gevolgd door een bezoek aan het Zuiderspershuis

Het Zuiderspershuis Foto D.Z.

Op zaterdag 20 november om 16 u zijn alle SIWE-leden en sympathisanten welkom om deel te nemen aan een rondleiding door het Zuiderspershuis met een geleid bezoek aan de SIWE-tentoonstelling **“HET ZUIDERPERSHUIS EN DE VIER ELEMENTEN”**.

Dit bezoek vindt plaats na afloop van de **“ALGEMENE VERGADERING NAJAAR 2010”** van SIWE; de vergadering zelf is voorbehouden voor SIWE-bestuurders en effectieve leden.

Start van het bezoek om 16.00 uur aan de Waalsekaai 14 voor de torens van het Zuiderspershuis. Deelname aan het bezoek is gratis. Gelieve uwkomst en het aantal personen waarmee u komt te melden op info@siwe.be ter attentie van mevrouw Sonja Buedts.

Korte situering van “Het Zuiderspershuis en de vier Elementen”

WATER

Met kracht van water werden vanuit het in 1882-1883 opgerichte “Zuiderspershuis” via persleidingen 156 kranen, 6 sluisdeuren, 3 draaibruggen, 3 riool-schuiven, 30 kaapstaanders in de haven van energie voorzien en bediend. Water was uiteraard alomtegenwoordig in de haven, maar was ook vereist om in het pershuis via stoomketels stoom te leveren voor de aandrijving van de voormalige stoommachines.

LUCHT

Lucht was eveneens overal nodig in het Zuiderspershuis, vooral in de, tot op vandaag integraal behouden smidse, waar (vroeger) de blaasbalgen en (later)

de elektrische ventilatoren het vuur aanwakkerde. Dit brengt ons bij het element vuur.

VUUR

Vuur was alomtegenwoordig in het pershuis, onder meer in de vuurhaarden van de stoomketels, maar ook in de kettinggloeiovens, een fascinerend en tot op heden behouden relict binnen het pershuis, waar vroeger kettingen werden “gegloeid” alvorens de schakels met hamers werden “gedicht”.

AARDE

Het Zuiderspershuis, een ontwerp van Paul De Wit en wellicht ook van Ernest Dieltiens, werd grotendeels opgebouwd uit baksteen en is voorzien van een indrukwekkende voorbouw en een gevel in natuursteen, waarvan het ruwe bossagewerk verwijst naar de aarde, naar de steengroeve die uitdrukking geeft aan de kracht van het pershuis en de (bewaarde) accumulatoren.

Het complex bleef in bedrijf tot in 1976 (op het laatste voor het bedienen van de Nassaubrug, gelegen tussen het Willem- en Bonapartedok). Kort daarop werd het gebouw integraal beschermd als monument. Het water van de Zuiderdokken was toen reeds ruim tien jaar verdwenen, toen de dokken (uiteraard met aarde) werden gedempt en aldus een nieuw langgerekt plein ontstond.

NIEUW LEVEN IN HET OUDE PERSHUIS

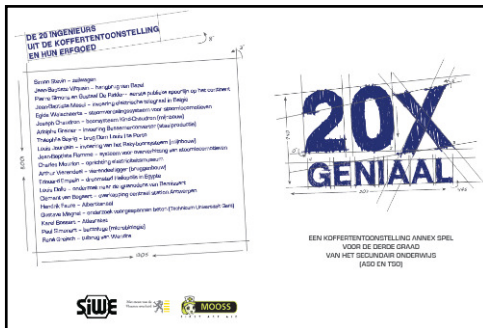
Sedert het midden van de jaren 1980 werd het gebouwencomplex op voorbeeldige en respectvolle wijze hergebruikt als theater- en cultuurcentrum, aanvankelijk door het “Kollektief Internationale Nieuwe Scène”, daarna (tot op heden) door het “Wereldculturencentrum Zuiderspershuis vzw”. Van 1992 tot 1997 werd tal van restauratiewerken uitgevoerd. Merkwaardig is dat ook veel roerend erfgoed behouden bleef. Het Zuiderspershuis heeft ook een grote “immateriële erfgoedwaarde”: de legendarische installaties staan symbool voor de ontwikkeling en bloei van de hele Zuidwijk. Het Zuiderspershuis, sinds dertig jaar een belangrijke nieuwe Antwerpse cultuurpool, heeft een grote uitstraling op de omgeving. Het behoud van dit industrieel monument betekende een stimulans voor de herleving van de omstreeks 1970 ingedommelde buurt, die sinds 1980-1990 uitgroeide tot een zeer florissant en trendy stadsdeel. Er bestaan al geruime tijd plannen om de Zuiderdokken (geheel of gedeeltelijk) weer open te maken, om er “het wonen aan het water” en de vele andere hedendaagse buurtfuncties nog aantrekkelijker te maken.

Zaterdag 11 december: SIWE BEZOEKT DIAMANTMUSEUM ANTWERPEN EN ORGANISEERT VERRASSINGSBEZOEK

SIWE nodigt je uit om op zaterdag 11 december 2010 deel te nemen aan een exclusief bezoek aan de collecties van het Provinciaal Diamantmuseum Antwerpen, Koningin Astridplein 19-23 (dus aan het plein waarop het Centraal Station uitsteekt). Afspraak in de hall van het museum om 13.30 uur stipt! Na het exclusief geleid bezoek met (vooral) aandacht voor de ontwikkeling van de technologie van de diamantbewerking (en ook over de depotproblematiek en andere aspecten van de museumwerking), volgt nog (om het spannend te houden) een tweede exclusief bezoek aan een tweede plaats in Antwerpen. Deelname aan deze manifestatie is gratis voor SIWE-leden. Andere deelnemers betalen (voor aanvang van het eerste bezoek) 10,00 €. Om organisatorische redenen is inschrijven via een mail met opgave van uw contactgegevens (en het aantal personen) verplicht. Mail naar info@siwe.be.

OPROEPEN

ONTLEEN IN KLASVERBAND "20 X GENIAAL" EEN PEDAGOGISCHE KOFFERTENTOONSTELLING van SIWE, gerealiseerd in samenwerking met MOOSS

20 X GENIAAL is een koffertentoonstelling, in opdracht van SIWE uitgewerkt en vormgegeven door Mooss, een organisatie voor actieve kunst- en erfgoededucatie

(www.mooss.org). Jongeren kunnen hiermee met twintig Belgische ingenieurs uit verschillende vakgebieden en met hun belangrijkste verwezenlijkingen kennismaken. Aldus krijgt de SIWE-publicatie van einde 2009

“Ingenieurs en hun erfgoed” een bijzonder verlengstuk naar de jongeren, meer bepaald de derde graad ASO of TSO.

Deze leeftijdsgroep kijkt (net als de ingenieurs) vooral naar de toekomst. Boodschap van onze koffertentoonstelling is dat het heden en de invloed van actuele beslissingen op de toekomst best kunnen begrepen worden door enige kennis en begrip over voorbije ontwikkelingen en ontdekkingen. Het verleden van industrie en technologie kennen levert dus een meerwaarde en verrijking op. De uitvoering van de activiteiten, gekoppeld aan de tentoonstelling nemen ongeveer 2 lessen in beslag, men leest hierover meer op de SIWE-website. Zie <http://www.siwe.be/file/algemeen/20xgeniaal.pdf>.

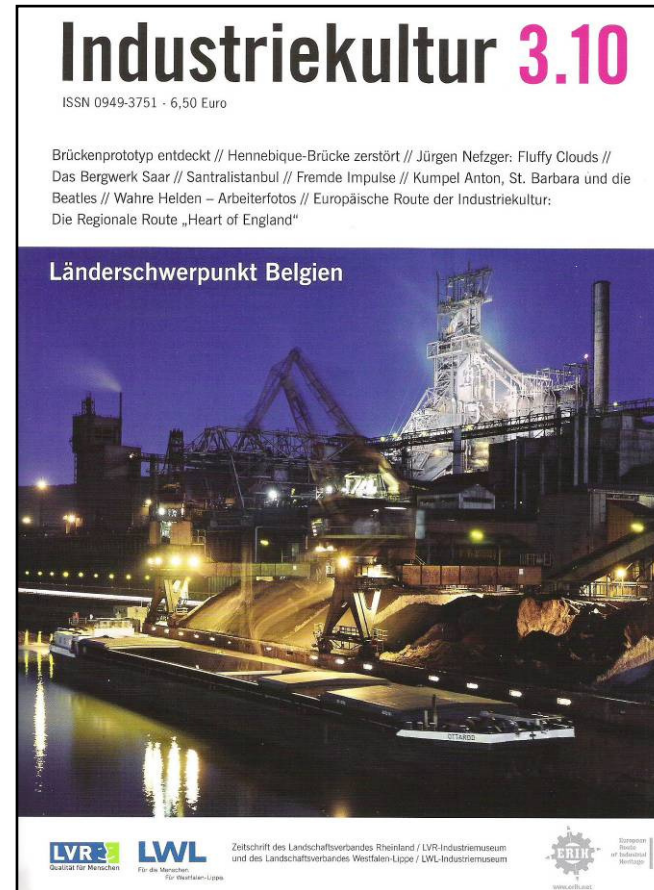
ERFGOEDNIEUWS UIT DE REGIO'S

BELGIË (ALGEMEEN)

HET HERFSTNUMMER 2010 VAN HET DUITSE TIJDSCHRIFT “INDUSTRIEKULTUR” MET UITGEBREID BELGIË-KATERN

Zowel Brussel, Vlaanderen als ook Wallonië komen aan bod in het nummer 2010/3 van Industriekultur. SIWE-voorzitter P. Viaene coördineerde de redactie van het volledige katern. De bijdragen van de door hem begeleide auteurs werden aangevuld met korte bijdragen door een aantal Duitse gastauteurs.

Het tijdschrift Industriekultur wordt ruim verspreid en men vindt hierover meer info op www.industrie-kultur.de.

Zie ook op het eind van de Rubriek “SIWE-Activiteiten”, blz. 10.

Voorafkt tijdschrift Industriekultur

V L A A N D E R E N (ALGEMEEN)

BEBAKENINGSSCHIP “DOEL”, UNIEK VAREND ERFGOED, BESCHERMD ALS MONUMENT

Dit werkschip werd gebouwd in 1952 op de Oostendse werf Belliard & Crighton & Co. Het werd door de overheid ingezet voor het onderhoud van de bebakening op de Zeeschelde. Er staan zo'n 150 (vlottende) boeien langs de kust (op de zandbanken) en zo'n 280-tal boeien op de Westerschelde tussen de Noordzee en Antwerpen. Verder zijn er talrijke vaste bakens. De boeien werden met het schip “Doel” opgehaald met zijn anker en ankerketting. Vanaf 1980 werd dit schip uit bedrijf genomen en tot 2001 werd het als reserveschip gebruikt. In functie van het specifiek gebruik en de mogelijke aanvaring met boeien, werd het schip “Doel” uitgerust met extra dikke romp (9 à 12 mm, in plaats van de gebruikelijke 5 à 7 mm) en met keerspanten, de zogenaamde ‘zijzaathouten’ en ‘langsstringers’. De bouw van het schip getuigt van een dubbele (gecombineerde) techniek: in de verticale richting werden de rompplaten aan de spanten geklonken, maar de rompplaten werden aan een aantal onderlinge verbindingen (in de langsrichting) gelast. Dit is uniek en toont aan dat de lastechniek nog in haar kinderschoenen stond kort na WO II. Voor de aandrijving werd een motor van de Gentse motorenbouwer “Anglo Belge Corporation” (of ABC) gebruikt. Deze motor met 6 cilinders en met kracht van 250 pk (bij 450 toeren per minuut) draait nog steeds, een bewijs van prima onderhoud gedurende bijna 50 jaar !

Bebakeningsschip Doel
Foto uit
<http://users.telenet.be/denbra/bo/artikels/zeehaven.htm>
artikel Koen Cauwenberghs

FOST-COLLOQUIUM “VOEDING IN EUROPA SEDERT 1800”

Op 10 en 11 december 2010 gaat het FOST-Colloquium “Food: Convergence & Divergence in Europe since 1800” door bij Faro Priemstraat 51 Brussel. Alle info op <http://www.vub.ac.be/FOST/agenda.htm> .

PROVINCIE ANTWERPEN

ANTWERPEN: GEMEENTELIJK HAVENBEDRIJF IN DE WEER TIJDENS OMD 2010

Terwijl SIWE zijn handen vol had in het Zuiderpershuis, vonden ook interessante rondleidingen elders in de Scheldestad plaats. Het Gemeentelijk Havenbedrijf (Havenhuis, Entrepotkaai 1, 2000 Antwerpen / tel.: 03/205.20.11) stelde verschillende locaties open, waaronder de oude droogdokken (aan het Kattendijkdok, alwaar de werf van de, in restauratie verkerende, Kattendijksluis kon worden bezocht) en de Royerssluis (1904-1907). Ter dien gelegenheid werd een mooie folder (massaal) verspreid. Deze is getiteld: “Antwerpen, de toegangspoort tot Europa”. Ook de gecommuniceerde, fraai geïllustreerde kaart “Fietswegwijs in de haven” verdient vermeld te worden. Zie ook www.havenvanantwerpen.be .

ANTWERPEN: VRIENDEN VAN HET NATIONAAL SCHEEPVAARTMUSEUM NIET OPGEZET MET VERKOOP VAN DE FLANDRIA 20

Het schip “Flandria 20”, jarenlang aftakelend in het Bonapartedok, werd verkocht aan Nederland. Het Bonapartedok is bekend als “museumdok”, maar men kan zich vragen stellen bij deze benaming, zo stelt Kapt. Geert De Vriese, lid van het de Vrienden van het Nationaal Scheepvaartmuseum. Zo wacht daar een oude vlottende stoomkraam al (te) lang op een grondige opknapbeurt. Ook een unieke oude emmerbaggerboot (voorloper van de huidige sleephopperzuigers) van het Havenbedrijf wacht een eind verderop op een beter lot. En de laatste Antwerpse stoomgraanzuiger ? Die werd na verkoop ook gerestaureerd in Nederland en vormt een pronkstuk van het Havenmuseum te Rotterdam. Ook de “Fighter”, het voormalig vlaggenschip van de Antwerpse sleepbootrederij URS werd afgevoerd naar Nederland, terwijl de statiesloep van Napoleon Bonaparte (gebouwd in Antwerpen) heden het kroonjuweel is van

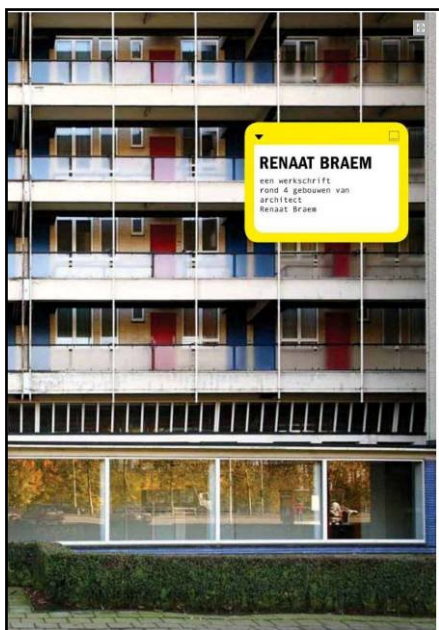
“Le Musée de la Marine” te... Parijs. Het Antwerpse schip Charlesville ? Dat vindt men in ...het Duitse Rostock ! (Vrij naar een tekst van “OPEN FORUM”, getiteld: “Ons maritiem erfgoed wordt verder begraven...in Nederland”). Informatie over Flandria vandaag vindt men onder www.flandria.nu .

Foto uit www.kustvaartforum.com (Frank)

ANTWERPEN: “LOODSWEZEN” WORDT...HOTEL ?

Het gebouw “Loodswezen” aan de Tavernierkaai te Antwerpen voldoet niet meer als kantoorgebouw. Binnenkort verhuizen de (180 !) ambtenaren naar het IMALSO-gebouw op de Linkeroever, tenminste wanneer aldaar het IMALSO-gebouw gerenoveerd zal zijn (2013). Intussen wordt druk gespeculeerd over de herbestemming van het oude (als monument beschermde) gebouw van het “Loodswezen”. Een hotel zou volgens de bevoegde overheid en het stadsbestuur van Antwerpen een goede nieuwe functie zijn... wordt vervolgd.

ANTWERPEN: HONDERD JAAR RENAAT BRAEM 1910-2010

Gebouw ontworpen door R. Braem
Foto uit www.braem2010.be

Renaat Braem (honderd jaar geleden geboren in 1910, overleden in 2002) behoort tot de belangrijkste architecten en vormgevers van na 1945 in België, maar zijn loopbaan begon reeds vroeger, rond 1930. Braem ontpopte zich als een modernist ‘pur sang’, een visionair architect met een sociale missie en sterke maatschappijvisie. Braem ontwierp niet alleen woonwijken, nuts- en industriegebouwen maar tekende ook gedurfde stedenbouwkundige plannen en ontwierp hierbij uitgebreide sociale voorzieningen. Hij geloofde in de maakbaarheid en “veranderbaarheid” van de traditionele maatschappij en hij kon deze boodschap ook met veel kracht verkondigen tijdens ontelbare voordrachten en onvergetelijke publieke debatten. Hij was een man van het woord maar evenzeer van de daad

en hij liet een zeer omvangrijk oeuvre na. De honderdste verjaardag van Braems geboorte vormt de aanleiding van een grote overzichtstentoonstelling in “De Singel” (in de gloednieuwe vleugel, ontworpen door S. Beel). Er verschenen diverse publicaties, onder meer een herdruk van “België, het lelijkste land ter wereld”, geschreven in 1968. De expositie is open van woensdag tot zondag, van 14 tot 18 uur. Voor alle verdere praktische info: surf naar www.braem2010.be , of nog naar www.aspeditions.be .

ANTWERPEN: RIJN- EN BINNENVAARTMUSEUM ORGANISEERDE ACADEMISCHE ZITTING

Op 9 september jl. ging in het Havenhuis een interessante studieavond door omtrent “25 jaar Open Scheepvaartdagen”. O.m. voorzitter R. Van Cleempoel hield er een opgemerkt referaat over de historiek van het Rijn- en Binnenvaartmuseum, vandaag nog steeds gerund door een groepje enthousiaste vrijwilligers. Met de opening van het MAS volgend jaar hoopt men het aantal bezoekers aan de “Open Scheepvaartdagen” en aan het “varend museum” nog te zien toenemen. Verdere informatie op www.rijnenbinnenvaartmuseum.be .

ANTWERPEN ArchiFacts festival van 8 t.e.m. 14 november

Op basis van oud fotomateriaal dat ter beschikking werd gesteld door de Stad Antwerpen en door het archief van de NMBS, werden enkele fotomontages in videopresentaties gegoten die zullen vertoond worden op flatscreens. Ze geven een mooi overzicht van de vergane glorie van de stationsbuurt. Tegelijkertijd wordt er algemeen materiaal dat door de NMBS ter beschikking werd gesteld, verwerkt tot een brede tentoonstelling. Info <http://www.affa.be> .

ESSEN: BEZOEK HET KARRENMUSEUM

In Essen ligt een weinig bekend maar boeiend museum, met een unieke karrencollectie (meer dan 200 stuks). Verder is daar een koetshuis te bezoeken, een smidse, een houtzagerij en wagenmakerij te zien, alsook een “vrouwenloods” (zie www.karrenmuseum.be). Adres: Moerkantsebaan 48, 2910 Essen. Tel.: 03/667.73.90. Tijdens de wintermaanden is het museum dicht voor noodzakelijke onderhoudswerken, maar vanaf 1 april 2011 is het museum weer open tot 1 november (elke zondagnamiddag). Groepen kunnen evenwel het ganse terecht voor een geleid bezoek. Bel hiervoor naar bovenstaand telefoonnummer of mail even naar: karrenmuseum@skynet.be / Bezoek na uw bezoek aan het Karrenmuseum ook de naastgelegen abdijhoeve (uit 1767) waar streekgerechten opgediend worden.

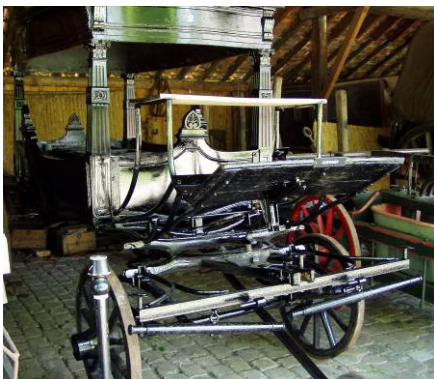
MECHELEN: SPOREN NAAR DE TOEKOMST, HET STATION EN ZIJN OMGEVING VERKEND

In het programma van “VTBKultuur” viel ons oog op een wandeling over de renovatiewerken van het station van Mechelen, de vergroting van de spoorcapaciteit aldaar (door aanleg van een spoorbypass) en het mobiliteitsproject dat ontwikkeld werd. Dit is slechts één wandeling uit een reeks, handelend over oude(re) stations en stationsomgevingen in Vlaanderen. De wandeling in Mechelen gaat door op zaterdag 6 november 2010 om 14 uur. Inschrijven: 03/224.10.52 (info@vtbkultuur.be / www.vtbkultuur.be) .

DRIE MERKWAARDIGE HEEMMUSEA ROND MECHELEN

Ons oog viel op een fraaie, gezamenlijke folder, uitgebracht door “**Het Molenijzer**” (Heuvelstraat 41 B, 2580 Putte. Tel.: 015/75.47.15 / 0497/34.26.90), “**De Botermolen**” (Haachtsebaan 85 A, 3140 Keerbergen / 015/34.47.38) en “**t Smiske & t Brughuizeke**” (Hoogstraat 52A en Dijk 10 te 2850 Rijmenam / 015-51.28.06).

De collecties van deze drie musea vertonen raakvlakken maar hebben ook eigen accenten: in Putte wordt onder meer een merkwaardige collectie oude lingeerie en ondergoed (afdeling “ t zit goed, t is ondergoed”) getoond; in Rijmenam een mechanische klompenmakerij (verworven en gerestaureerd in 2007) en een 18de eeuwse brugwachterswoning langs de Dijle; in De Botermolen een unieke collectie karren en wagens.

Zo is elk heemmuseum uniek. Daarvan bewust zijn en vanuit die verscheidenheid en verbondenheid samenwerken, is een sterkte. Deze wil tot samenwerking verbindt deze drie musea, gelegen in het landelijke, oostelijke hinterland van Mechelen.

Foto's A.B.

links: een van de koetsen uit de Botermolen
 onder: Het Molenijzer, enkele toestellen
 bewaard in openlucht

MECHELEN STOOMTREIN bij 25 jaar TreinTramBus

Op zaterdag 27 november 2010 rijdt er een stoomtrein van Brussel-Zuid (vertrek 9.30u) naar Mechelen ter gelegenheid van het 25jarig bestaan van TreinTramBus vzw. Inschrijven tot 18 november 2010 langs www.treintrambus.be /komende activiteiten.

PROVINCIE LIMBURG

WINTERSLAG (GENK): HET C-MINE MOMENT !

In september en oktober 2010 organiseerde C-Mine open dagen. Dit gebeurt naar aanleiding van de openstelling/in gebruikneming van de op voorbeeldige wijze gerestaureerde en gerenoveerde “energiegebouwen”, een belangrijk deel van de gebouwen van de koolmijn van Winterslag, die reeds in 1988 gesloten werd. De stad Genk, sinds ongeveer tien jaar eigenaar van deze energiegebouwen, had een sleutelrol in de restauratie en wou het maximum van de bewaarde machines in site bewaren.

De energiegebouwen werden gerestaureerd en uitgebreid met eigentijdse architectuur naar ontwerp van Vlaams bouwmeester Pieter Swinnen (bureau 51M4E). De gebouwen kregen vier functies: bedrijven (creatieve economie), een culturele functie (o.m. Media & Design Academy, cultureel centrum), toerisme (C-Mine huisvest ook de nieuwe toeristische infobalie van Genk) en tenslotte educatie. Precies het samengaan en clusteren van deze verschillende functies maakte van de restauratie, gecombineerd met gedurfde nieuwbouw, een grote uitdaging.

Het gaat bij deze renovatiewerken en restauratie van de verschillende gebouwen om een totale investering van 75 miljoen euro (tweederden van deze middelen kwamen van de Overheid, één derde uit de private sector). SIWE was aanwezig op de Academische openingszitting (7 september 2010) en op de voordrachten van burgemeester Wim Dries, architect Pieter Swinnen en van keynotespeaker Lidewey Edelkoort, een creatieve “trendwatcher” die de herbestemming van C-Mine in een brede culturele en maatschappelijke context van de 21ste eeuw plaatste.

Tot 5 december loopt in “Galerie C-Mine” nog een fraaie kunsttentoonstelling “**Genk door schildersogen**” (met onder meer uitzonderlijke schilderijen van de Genkse landschapsschilder Emile Van Doren. Overigens: ook de vroegere woning van deze schilder, bekend als ‘Le coin perdu’ (in Genk) werd eerder dit jaar helemaal vernieuwd.

Meer informatie over dit alles en nog veel meer op de prachtige website www.c-mine.be en op <http://nl.wikipedia.org/wiki/C-Mine> , zie ook www.uitingenk.be (onder meer voor allerhande rondleidingen door de mijngebouwen en hun omgeving of voor rondleidingen omtrent “multicultureel erfgoed”, telefoon: 089/65.44.80). Ook ‘**Het Vervolg vzw**’ organiseert zeer deskundige gidsbeurten op maat en naar de wens van de klant (tel.: 089/86.58.86 / reservaties@hetvervolg.org / www.sleutelfiguren.be) of combineer uw (liefst meerdaags) bezoek met een treinrit As-Eisden (op historische rijtuigen) en contacteer hiervoor het “Kolenspoor” tel.: 089/62.28.67, zie ook: www.kolenspoor.be info@kolenspoor.be .

VANUIT DE SCHADUW, EEN PRACHTIGE DOCUMENTAIRE OVER MIJNBOUW EN MIJNWERKERSCULTUUR

De documentaire werd gerealiseerd door Sofie Hanegreefs en Jelle Janssens (België, 2009, 55 minuten) en werd geproduceerd door Wereldmediatheek (www.wereldmediatheek.be). "Vanuit de schaduw" vertelt de meerwaarde van de spreekwoordelijke solidariteit tussen mijnwerkers, die nog steeds afstraalt in regio's zoals midden-Limburg, waar de meeste mijnen intussen al ruim 20 jaar geleden gesloten werden. Hoe verging het de jonge mijnwerkers die kort nadat ze aan de slag waren geconfronteerd werden met werkloosheid? Hoe leven de oudere mijnwerkers en hun kinderen (en kleinkinderen) vandaag? Een aangrijpend document. Verkrijgbaar in de shop van de VVV-Genk, gehuisvest in C-Mine (energiegebouwen van de vroegere koolmijn) te Winterslag.

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN

GENT: "OP VAKANTIE !" IN HET MIAT

Tot 24 april 2011 loopt in het MIAT, Minnemeers 9 te Gent de tentoonstelling "Op Vakantie !". Ze belicht het toenemend belang van de vrijetijdsbesteding in de industriële (en post-industriële) maatschappij, in het bijzonder de ontwikkeling van de reiscultuur die in de loop van de 20ste eeuw ook realiteit werd, ook voor de "werkende

klasse". Een Citroën 2PK prijkt als blikvanger van de tentoonstelling op folders en affiches.

Alle praktische informatie over deze manifestatie op <http://www.miat.gent.be/>.

In het thema van de expo vallende onder meer volgende voordrachten in het MIAT, aanvangsuur 10.30 uur:

- zondag 31 oktober 2010: "**We zijn goed aangekomen**" door Martine Vermandere (over vakantiekolonies);
- zondag 28 november 2010: "**Toerisme aan de Belgische kust**" door Marc Constandt.

Tenslotte melden we de "MIAT-Museumnacht" die plaats vindt op donderdag 2 december 2010 van 19.00 uur tot 1 uur 's morgens.

GENT: UNIEKE VOORDRACHT OVER ARBEIDERSVOEDING

Op 18 november 2010 om 20 uur geeft historicus Bart De Wilde in convent Begga (Groot Begijnhof, Sint-Amandsberg) een voordracht over arbeidersvoeding. Wat aten arbeiders in de 19de eeuw? Welke gerechten schafte de 'stakerskeuken' in 1913? Hoe bestreden arbeidersgezinnen voedselbederf? Werd er vlees gegeten? Wat is "taatjespap", "levaart" en "smout met kaantjes"? Zie ook de website van "De Oost-Oudburg", organisator van deze voordracht: <http://users.skynet.be/oost-oudburg>.

GENT: TOEKOMST VAN HET WINTERCIRCUS NOG ONDUIDELIJK

De kogel is door de kerk: de Gentse stadsbibliotheek zal verhuizen naar de site van het oude Wintercircus (Lammerstraat, Waalse Krook), waar plaats zal zijn voor nog meer cultuur, woningen en diensten... Hoe het circus wordt aangepakt en in hoever het zal bewaard blijven is echter nog koffiedik kijken. De ontwerpvoordracht voor deze site ging naar "RCR Aranda Pigam Vilalta arquitectes" (Girona, Spanje) en Coussée & Goris architectenvennootschap uit Gent. Wordt zeker vervolgd.

GENT: SILO'S AAN HET HANDELSDOK TEGEN DE VLAKTE ?

De uitvoering van het "Project Oude Dokken" (revitalisatie van omgeving Handelsdok en Houtdok) liep reeds een aanzienlijke vertraging op. Het project werd reeds herhaaldelijk publiekelijk gepresenteerd, onder meer ook tijdens de studiedag van VEW eerder dit jaar. Daarbij wordt steeds verteld dat de silo's en de karakteristieke oude betoncentrale (van Interbeton) op de oostelijke oever van het Handelsdok zullen blijven staan en in de toekomst zullen fungeren als scharnier en "bindend element tussen de nieuw te realiseren wooneenheden". Meneer de projectontwikkelaars werkelijk wat zij zeggen en beloven? We hopen van wel, hoewel eind augustus alvast een deel van deze installaties (een silo met grote transportband, bakens in het havenlandschap) met de grond werd gelijk gemaakt... Wordt zeker vervolgd.

GENT: WETENSCHAP OP JE BORD

Tentoonstelling over de wetenschap achter onze voeding in het Museum voor de Geschiedenis van de Wetenschappen. Open van 3 november 2010 tot 27 mei 2011 elke werkdag (van de Universiteit) van 10 - 12 en 14 - 17u. Info: <http://www.sciencemuseum.ugent.be/WojB.html> en voor begeleidende activiteiten: www.erfgoeddag.be.

LEBBEKE EN DE VERZAMELING ALFONS VANHAMME

Te Lebbeke (nabij Dendermonde) woont Alfons Vandamme, een kranige tachtiger, die sinds zijn 16de jaar gefascineerd is door schrijfmachines en een zeer omvangrijke collectie van deze “machines” bezit. Hij was ook professioneel actief als mecanicien in schrijfmachines. A. Vandamme restaureert en herstelt nog steeds ‘tikmachines’ of ‘typmachines’. Deze lijken nu stilaan weer een revival te kennen bij een bepaald artistiek publiek en bij sommige schrijvers. Onlangs verhuisde A. Vandamme naar een kleinere woonst. Met welk probleem tot gevolg, denkt u? Juist: gebrek aan (degelijke) stockageruimte. Waar hebben we dat nog gehoord? (Vrij naar De Morgen van 3 juni 2010, p. 17).

SINT-NIKLAAS: “ARM MAAR PROPER” IN HET STEM

Het Stedelijk Museum (STEM), Zwijgershoek te Sint-Niklaas toont tot 1 november een kleine maar interessante expo over openbare en private hygiëne in de 19de en de 20ste eeuw. De expo is vooral gefocust op het Waasland. In een documentaire film, getoond in de tentoonstelling vertellen (oudere) huisdokters over het totaal gebrek aan hygiëne vroeger, kenmerkend voor een deel van de Waaslandse arbeidersbevolking. Sedert de jaren zestig is zeer veel veranderd door een betere voorlichting op school over lichaamszorg, de toename aan sportfaciliteiten, zwembaden en openlucht recreatie.

PROVINCIE VLAAMS-BRABANT

AARSCHOT: 'S HERTOGENMOLENS GENOMINEERD

De gerestaureerde 's Hertogenmolens te Aarschot werden genomineerd in het kader van de Vlaamse Monumentenprijs 2010. De nominatie kwam er niet alleen omwille van de opvallende restauratie van dit voorheen tientallen jaren lang verloederd complex maar ook omdat de redding van de molens leidde tot het creëren van een schakel tussen diverse wijken langs de Demer en de rivieroever die een prominente stedenbouwkundige en sociale rol gaan spelen in de toekomst van deze Brabantse provinciestad.

Ter vervollediging: deze molens te Aarschot werden gerestaureerd voor een som van 7.000.000 euro. Dit gebeurde in het kader van een PPS (een zeldzaam voorbeeld van geslaagde publiek-private samenwerking in Vlaanderen). In 2002 diende het stadsbestuur namelijk een aanvraag in (een

‘stadsvernieuwingsproject’) bij het Vlaamse Gewest en het ingediende project werd weerhouden en (vanaf 2005-2006 uitgevoerd), waarbij de bouwfirmen Kumpen N.V. (Hasselt) instond voor de bouwwerken en de firma Memibo (Herselt) voor de restauratie van de nog aanwezige machines van maalderij en glasmolen. The Lodge exploiteert de gebouwen als hotel, brasserie en feestzalen en (belangrijk) is erfpachthouder (voor 99 jaar!). Zie voor een uitgebreide bibliografie over deze (en andere) molens op www.molenechos.org.

LEUVEN: INVENTARIS EN BOEIEND HANDBOEK “PSYCHOLOGISCH ONDERZOEKSAPPARATUUR” (Collectie Michotte, Kuleuven)

In de rubriek “Onder de leeslamp / Boekbesprekingen” verneemt u meer over deze publicatie door Marleen Broeck omtrent een belangrijk facet van het Leuvense academisch erfgoed.

LEUVEN: HISTARUZ VERWELKOMT BEZOEKERS IN MUSEUM GENEESKUNDE

Geleidelijk aan vinden geïnteresseerden en bezoekers de weg naar het interessante Museum van de Geneeskunde (van Histaruz of “Historisch Archief van de UZ-Leuven”), gelegen Kapucijnenvoer 33 te Leuven. Dit museum en archief opent zijn deuren elke 1ste en 3de donderdag van de maand (voormiddag) en elke 1ste en 4de zaterdag (namiddag). U kan voor groepsbezoeken, vragen over het archief en andere informatie terecht bij mevrouw Gerda Ceulenaere (Gerda.ceulenaere@uzleuven.be / tel.: 0486/05.48.47).

LEUVEN: BEGELEIDE BEZOEKEN AAN “STELLA ARTOIS”

Naast reclame voor eigen winkel, met andere woorden voor de mogelijkheid om (na afspraak) in groep de SIWE-stek (Molens Van Orshoven) te bezoeken en de omgeving (de Vaartkom met zijn vroegere maalderijen en brouwerijen), informeren wij dat u ook bij onze grootschalige overbuur “Stella Artois” (InBev) terecht kan voor een begeleid brouwerijbezoek. Ter informatie: het eerste glas Stella Artois werd in 1926 gebrouwen (als Kerstbier!), maar de brouwerij zelf blijkt terug op een veel langer verleden. Ze bestaat feitelijk sinds 1366, maar dan wel onder de naam “Den Hoorn”. De naam ‘Artois’ komt van Sébastien Artois, die in 1708 stichter en “meester-brouwer” werd van de brouwerij Artois, ook voorloper van het huidige bedrijf.

Info en reserveren: www.brouwerijbezoeken.be.

PROVINCIE WEST-VLAANDEREN

WEST-VLAAMSE GIDSENKRING KORTRIJK-MENEN eindigt na 13 jaar in schoonheid met jaarlijkse cursus industrieel erfgoed

Over dit uniek initiatief, ontstaan in 1998, hebben wij (SIWE) reeds uitgebreid verhaald in SIWE-Magazine nummer 28 (jaargang 2007). Op 9 oktober jl. ging de (voorlopig ?) laatste editie door van deze reeks jaarlijkse studiedagen trent industrieel erfgoed. Ludwine KETELE-DEGRIECK en haar zeer enthousiaste en professionele werkgroep industrieel erfgoed leidde (eens te meer) een gevarieerde studiedag, die plaats vond te Kortrijk, met studiebezoeken aan industrieel erfgoedrelicten in o.m. Moorsele, Kuurne en Ooigem. Alle sites worden beschreven in een speciaal voor de gelegenheid gerealiseerde brochure, vermeld in onze rubriek "Onder de leeslamp". De studiedag van 9/10/2010 werd in "De Vlasblomme", een intussen legendarische Kortrijks horecabedrijf (gesitueerd tegenover het Nationaal Vlas- en Linnenmuseum) afgerond met een gezellige barbecue (letterlijk een soort van "laatste maal !"). In haar opgemerkte lofrede, een emotioneel dankwoord aan Ludwine Ketele-Degriecq en haar team, verwoordde voorzitter mevrouw Marijke Debucquoy wat de meer circa 40 aanwezigen (vanwaar intussen heel wat mensen SIWE-lid zijn geworden) aanvoelden: in de laatste dertien jaar is er ontzaglijk veel kennis en expertise opgebouwd, die op blijvende wijze ten goede zal komen tijdens het werk van de talrijke toeristische gidsen in de regio Kortrijk-Menen. Intussen is het voor mij al lang duidelijk dat dit initiatief van de West-Vlaamse Gidsenkring Kortrijk-Menen vzw dringend navolging verdient bij andere Vlaamse gidsenkringen en in andere regio's. SIWE feliciteert de voltallige werkgroep en durft hopen dat er (op een of andere wijze) toch nog een vervolg moge komen op dit onvergetelijk "magnum opus" van de werkgroep ! (P. Viaene)

BRUGGE: "VER-ASSEBROEK OPEN", EEN DORP TOONT ZIJN ERFGOED

Op zondag 17 oktober jl. toonde Ver-Assebroek (het oostelijk deel van de Brugse fusiegemeente Assebroek) zijn erfgoed op een prominente en tieve manier. Wandel- en fietstochten, kleine exposities en een infomarkt in Zaal Patria, de oude pastorie, herberg "t Leenhof", het domein Engelendale met oude hoeve (waar de dag stevig werd ingezet met gratis koffie en onvervalste Brugse boterkoeken). Centraal stonden de levensverhalen van de bewoners. Dit initiatief bracht het collectief geheugen van deze anders zo stille buurt tot intens leven. Initiatiefnemer was de Erfgoedcel Brugge.

Zie www.erfgoedcelbrugge.be en www.verhalenbankbrugge.be .

MENEN EN ZIJN JUKEBOXMUSEUM, EEN UNIEKE COLLECTIE (Ter herhaling)

Het Jukeboxmuseum ligt op de site Roussel (aan een oude Leiearm), Wervikstraat 192 te Menen. De collectie dompelt u onder in de sfeer van de zwarte vinylplaatjes, waarvan de muziek je laat wegdromen over de tijd van toen. Naast jukeboxes van verschillende merken (Rock-Ola, Wurlitzer...) omvat de collectie oude radio's en een verzameling omtrent grensarbeid. Een Airstream (Amerikaanse mobilhome) getuigt van de "American Way of Life". Bezoek de Site Roussel, "brug met de tijd": tel. 499/537.625 / www.siteroussel.be / info@siteroussel.be .

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

BRUSSEL: "FESTIVAL KANAL" KENDE EEN EERSTE GESLAAGDE EDITIE"

Met "Festival Kanal" wilden de organisatoren de Brusselse kanaalzone opwaarderen met onder artistieke inventies, met geleide wandelingen langsheen recente of tijdelijk geïnstalleerde kunstwerken, maar ook de samenwerking en interactie te bevorderen tussen het groeiend aantal culturele en erfgoed actoren, actief in de Brusselse kanaalzone. Men wilde ook een deel van de "mentale barrière" tussen de beide oevers (onder meer tussen Brussel stad en Molenbeek) opheffen.

Voor wie twijfelt aan de herontdekking door de Brusselaars van hun kanaalzone, vermelden we enkele recente initiatieven. Zo is er de recente aankoop van Brouwerij Belle-Vue door de gemeente Molenbeek. Deze brouwerij wordt binnenkort uitgerust voor het organiseren en uitvoeren van diverse culturele projecten. De ene na de andere fabriek in de Brusselse kanaalzone wordt verbouwd tot woningen en voor diensten (bijvoorbeeld de met succes uitgevoerde woonprojecten 'CôteKanal' –in een oud bierdepot- en de renovatie van drukkerij IMIFI –heden verbouwd tot lofts en tevens de vaste stek van Brukselbinnenstebuiten vzw- in de Hopstraat). De Brouwerij Hallems in de Zwartepaardstraat (Molenbeek) werd op respectvolle manier verbouwd tot woningen en tot werkplaatsen voor kunstenaars ("artists in residence"). Het sluizencomplex te Molenbeek (Kanaal van Brussel naar Charleroi) werd intussen op voorbeeldige wijze gerestaureerd. We zwijgen nog over de enorme aantrekkingskracht van Thurn & Taxis (waar het douane-kantoor-gebouw en het Goederenstation vooralsnog wachten op een grondige renovatie en herbestemming). We gaan ook niet in op het grote belang van het

Museum van industriële en sociale geschiedenis ("La Fonderie", Ransfortstraat 27 te Molenbeek), over de tot sociale diensten en volksrestaurant herbestede tabaksfabriek AJJA (alweer in het centrum van het oude Molenbeek !).

De geleverde prestaties van het festival zelf hebben aangezet tot nadenken over heden en toekomst van de Kanaalzone. We denken bijvoorbeeld aan de onvergetelijke, exacte (maar tijdelijke !) reconstructie van de Berlijnse "Checkpoint Charlie", pal in het midden op de brug tussen Gentsessteenweg en Antoine Dansaertstraat (de "grens" tussen west en oost, tussen Molenbeek en Brussel ! Kijk ook eens

naar de site www.festivalkanal.be (foto). Het doet ons al verlangen naar een heruitgave van "Festival Kanal" volgend jaar!

BRUSSEL: PAS VERSCHENEN: EEN UNIEKE MAP MET POST-KAARTEN OVER THURN & TAXIS VROEGER EN VANDAAG

Deze uitgave (6,50 €) en diverse andere brochures en een boek over Thurn & Taxis (10 €) kan u vinden in de Thurn & Taxis - erfgoedwinkel in de centrale hal van het Koninklijk Entrepot (Havenlaan 86c, 1000 Brussel).

Zie ook www.tourtaxis.com.

BRUSSEL: BEZOEK DE SINT-GORIKSMARKTHALLEN

De Sint-Gorikshallen op de Sint-Goriksmarkt werd in 1881-1882 gebouwd naar ontwerp van architect A. Vanderheggen. Bijna een eeuw lang verhandelde men er vlees en (vooral) gevogelte, tot de markt in 1977 gesloten werd wegens de steeds sterkere concurrentie van de supermarkten in en buiten het Brusselse stadscentrum. In 1987 werd de markthal beschermd als monument. Vanaf 1999 zijn hier tentoonstellingszalen (tot 21 november 2010 loopt hier 'Steen & Co', een educatieve expositie over steenontginning en gebruik van steen in monumenten) en verschillende informatieloketten van het B. H. Gewest (erfgoed, huisvesting, cultuur, enz.) in gebruik. Het herbestedingsprogramma en de huidige activiteiten passen wonderwel bij dit unieke handelsgebouw, op weinige jaren uitgegroeid tot een unieke ontmoetingsplaats voor Brusselaars en voor bezoekers aan de hoofdstad.

Zie ook : www.sintgorikshallen.be.

BRUSSEL: DE BIBLIOTHEEK VAN DE NATIONALE BANK, EEN SCHAT AAN INFORMATIE IN EEN HISTORISCH KADER

De bibliotheek van de Nationale Bank van België is een belangrijk documentatiecentrum van de geschiedenis en de actualiteit van het economisch gebeuren. De bibliotheek bevat talrijke unieke oude boeken, maar ook hedendaagse vakliteratuur (zie www.nbb.be/bibliotheek). Ze is ondergebracht in de voormalige "Union du Crédit de Bruxelles", een prachtig gebouw met metalen overkapping uit 1872 (Brusselse architect Désiré De Keyser).

Dit gebouw werd onlangs volledig gerestaureerd en het resultaat is verbluffend... Het gebouw (Warmoesberg 57, 1000 Brussel) is vrij toegankelijk. De bibliotheek is open van maandag tot vrijdag van 10 tot 17 uur. In hetzelfde bouwblok (ingang Wildewoudstraat 10) huist het Museum van de Nationale Bank van België (museum@nbb.be / www.nbb.be).

BRUSSEL: DAVID SEYMOUR (CHIM) IN HET JOODS MUSEUM

Tot 27/02/2011 toont het Joods Museum, Miniemenstraat 21 te 1000 Brussel de unieke fototentoonstelling over David Seymour (ook bekend als "Chim"), een humanistisch fotograaf. Het coverbeeld van het museumtijdschrift, voorzien van een foto met stakende arbeiders van het Front Populaire (ca. 1935) die hun gebalde vuisten tonen en die poseren op een grote bouwkraan, trok onze aandacht. Het werk van deze belangrijke maar weinig bekende fotograaf toont ons een belangrijk deel van de sociale geschiedenis van de 20ste eeuw. Warm aanbevolen. Zie ook: www.new.mjb-jmb.org.

BRUSSEL: PAS VERSCHENEN: DE NIEUWE KAART MET DE "DE BRUSSELSE MUSEA"

Niet minder dan 94 musea staan gekarteerd en worden op bevattelijke wijze beschreven op deze nieuwe uitgave van de "kaart van Brusselse musea". Zie ook: www.brusselmuseums.be. Over de nocturne-bezoeken tijdens het najaar 2010, surf naar www.nocturnes.brusselmuseums.be.

EVERE: GESCHIEDENIS VAN HET ONTBIJT IN MUSEUM VAN DE VOEDING

In het Brussels Museum van de Molen en de Voeding (Windmolenstraat 21 en Lindestraat 189 te 1140 Evere) loopt tot 31 augustus 2011 "Breakfast time". 220 authentieke objecten illustreren de geschiedenis van het ontbijt in de diverse delen van de wereld. Op geregelde tijdstippen worden (echte) ontbijten (in alle vormen en porties) opgediend in het museum, gaande van een "Schots ontbijt" tot Spaanse "Churros con chocolate" of een ontbijt met Japanse miso-soep! Voor meer info, surf naar www.molenevere.be.

MOLENBEEK: LA FONDERIE GAF BUITENGEWONE, TWEDELIJGE PUBLICATIE UIT OVER HET INDUSTRIEEL VERLEDEN, HEDEN EN ERFGOED VAN DE BRUSSELSE REGIO

Het betreft nummer 41 en 42 van "Les Cahiers de La Fonderie" handelend over respectievelijk "**Bruxelles industrielle hier**" en "**Bruxelles industrielle? Aujourd'hui et demain**". Warm aanbevolen. Te koop in de boekshop van het museum (La Fonderie, Ransfortstraat 27, 1080 Sint-Jans-Molenbeek).

De belangrijkste artikels uit deze tijdschriftafleveringen werden geëxcerpeerd in "ONDER DE LEESLAMP". Zie ook www.lafonderie.be.

NEDER-OVER-HEEMBEEK: TENTOONSTELLING IN MILITAIR HOSPITAAL KONINGIN ASTRID / BELGISCH MUSEUM VOOR RADIOLOGIE

De tentoonstelling "Geweld en radiologie" (september 2010), gerealiseerd door Professor H.Vogel (Hamburg) is intussen voorbij, maar de boeiende Catalogus (redactie: Dr. René Van Tiggelen) is nog verkrijgbaar. Deze bevat interessante bijdragen: "Ötzi, een 5300 jaar oude moord", "Helden slachtoffers en monumenten" (aan de slachtoffers van de Radiologie), "Oorlogsradiologie, Ongeval en moord met nucleaire bestraling" (o.m. in Tchernobyl), "Terrorisme en Radiologie" (o.m. omtrent de aanslag te Lockerbie) en uitgebreide informatie over de mogelijkheden van de radiologie als bestrijder van terroristische aanslagen. Over deze thema's ging op 10 september een boeiende studiedag door in de Brusselse zetel van het museum (met fraaie programmabrochure). Brandend actueel allemaal! Meer informatie op www.radiology-museum.be.

UKKEL: EEN UNIEKE COLLECTIE HORLOGES WACHT OP UW BEZOEK

De jonge horlogemaker en verzamelaar Gilles CLAVAREAU (27 jaar oud) kan reeds prat gaan op een unieke collectie historische horloges en uurwerken, die hij van bijna kindsbeen af verzameld heeft. Zijn verzameling is deels toegankelijk in de ruimten die palen aan zijn "heiligdom", het restauratieatelier "L'ARTISAN DU TEMPS", waar hij werkt met een andere restaurateur, Philippe Vanbergen. Het adres is: Waterlooosesteenweg 758, 1180 Ukkel. Tel.: 02/345.56.88 of 0498/68.64.24. Toegang van 11

tot 18 uur. Meer over deze verzameling in "Brussel Deze Week" van 23 september 2010, blz. 18 en nog meer informatie op www.artisandutemps.com (waaruit deze foto).

VORST: GELEID BEZOEK AAN KUNSTENCENTRUM WIELS IN VOORMALIGE BROUWERIJ WIELEMANS-CEUPPENS

In het programma van "VTB-Kultuur" viel ons oog op een begeleid bezoek aan de gerenoveerde brouwerij Wielemans-Ceuppens te Vorst en aan een tentoonstelling (Francis Alÿs) die er nu loopt. Het bezoek gaat door op zondag 28 november 2010 om 13 uur. Inschrijven via info@vtbkultuur.be / Zie ook: www.vtbkultuur.be.

IJZER EN VUUR, EEN DYNAMISCHE VERENIGING !

IJzer & Vuur ! is een in 2005 opgerichte vzw, die de traditionele stielkennis van het bronsgieten, het bewerken van koper, het smeden met metalen wil in stand houden en bevorderen. Regelmatig worden opleidingen en stages ingericht en demonstraties georganiseerd. Contactgegevens: FER & FEU ! / IJZER & VUUR ! IJskelderstraat 19, 1060 Brussel. Tel.: 02/539.23.20, www.ijzervuur.be.

WALLONIË

CHARLEROI: BOIS DU CAZIER EXPO OVER GEOTHERMIE

”Les énergies alternatives en Wallonie. La Géothermie. Une énergie à creuser.” Is er nog te bezoeken tot 28 november 2010. Open: dinsdag-vrijdag 9-17 uur, zaterdag en zondag: 10-18 uur. Zie www.leboisducazier.be.

DOSSIER WAALSE MIJNEN VOOR DE UNESCO LIJST WERELDERFGOED BEOORDEELD EN UITGESTELD

Vorig jaar dienden onze Waalse collega's een dossier in bij ICOMOS teneinde 4 Waalse steenkoolmijnen (in hun geheel), met name Grand Hornu, Bois-du-Luc, Le Bois du Cazier en Blegny-Mine, op te laten nemen in de UNESCO Lijst van het Werelderfgoed. Deskundigen beoordeelden het dossier en hadden bezwaren, in het bijzonder in verband met het beheer (en niet bescherming als Monument) van Blegny-Mine. Meer hierover leest men in Belgny-Mine News, nr. 4, juli-augustus 2010. Er wordt nu gewerkt aan de zaken waarover opmerkingen werden geformuleerd, alvorens het herwerkte dossier een tweede maal in te dienen. Zie ook: www.blegnymine.be en <http://www.sitesminiersmajeursdewallonie.be/>.

DVD “BREVET POUR LE FONDS. LA VIE QUOTIDIENNE DANS LES MINES DE WALLONIE”.

Op deze recente DVD worden vier historische mijnfilms voorgesteld. De eerste “Brevet pour le fond” (1959) beschrijft de vorming van de mijnwerker, met aansluitend “Accueil et formation à la mine”, een andere waardevolle documentaire film. Daarna volgt “d'Homme à homme” (1954) over het werk van de mijnwerker in en boven de grond. Tenslotte bevat de DVD een documentaire over de afdieping van de mijnschachten en het graven van mijngangen. De DVD is uitgebracht door SOFIDOC en verdeeld door ‘La Lune Rousse’ asbl, Chemin Pérot 13, 1400 Nijvel (Nivelles). De film is verkrijgbaar in o.m. de museumshop van Le Bois du Cazier. Warm aanbevolen.

Zie ook <http://www.laluneroisse.com>.

ECOMUSEE DU BOIS-DU-LUC STELT “ICI” VOOR, EEN NIEUWE ROUTE VAN DE INDUSTRIECULTUUR

ICI is een Interreg IV project. Andere partners van dit project zijn “La Mission Bassin Minier”, het “PASS”, de “Communauté d'Agglomération d'Hénin-Carvin”, “Le Bois du Cazier” en het « Musée d'Histoire Naturelle de Lille». Zie ook <http://www.ici-itineraire.eu/>.

CHARLEROI: BOIS DU CAZIER PRESENTEERT TENTOONSTELLING “BELGIË EN DE IMMIGRATIE”

“Be.WELCOME”, zo heet de nieuwste tentoonstelling in Le Bois du Cazier te Marcinelle (Rue du Cazier 80, 6001 Marcinelle – Charleroi). De ondertitel « Begrijpen om elkaar beter te begrijpen » verradt veel over de inhoud van deze expositie. De immigratie in de loop van de 20ste eeuw is een van de belangrijkste sociale fenomenen in onze recente geschiedenis. Ze leverde een oplossing voor het groot aanbod aan werk toen de mijnen en de zware nijverheid veel werkplaatsen aanboden, maar eenmaal het in deze en andere industriële sectoren bergaf ging, rezen aanzienlijke sociale problemen. De immigratie bezorgde een meerwaarde maar anderzijds ook kopzorgen, en problemen. Een deel van de tentoonstelling wordt ook in het Brusselse Atomium getoond. Doel is een breed publiek te bereiken en te sensibiliseren, benadrukken de makers. Zie voor meer info www.leboisducazier.be.

HET STATION “LIEGE GUILLEMINS” (EN HET CENTRAAL STATION ANTWERPEN) BEHOREN TOT DE MOOISTE VAN DE WERELD

Beide stations horen in de “top tien” van de mooiste stations ter wereld, een lijst die samengesteld werd door het Britse tijdschrift “Railway Terminal World”. Ook St.-Pancreas (Londen) en Grand Central Station (New York) worden vermeld in de lijst van de “mooiste treinstations” (Vrij naar De Morgen van 24/09/2010).

MIJNWERKERSBALLADEN OP RECENTE CD

Claudine Mahy bracht een CD uit, getiteld “Hiercheuse”, met eigen balladen en liedjes over de mijnwerkers, hun verleden en hun leven van vandaag. Een aangrijpende reeks liederen met inhoud! Te koop onder meer in de museumshop van Le Bois du Cazier te Marcinelle (Charleroi), rue du Cazier nr. 80.

INTERNATIONAAL NIEUWS

(algemeen & alfabetisch per land)

ALGEMEEN

Zie voor een ruim aanbod aan internationaal nieuws de website van TICCIH op www.mnactec.cat/ticcih .

We vermelden ook de website van ICOMOS:

http://www.international.icomos.org/centre_documentation/bib/worldheritage-industrialsites.pdf met honderden pagina's informatie over de talrijke dossiers over industrieel erfgoed die tot het "World Heritage" behoren.

Zie ook : www.mnactec.cat/ticcih/inventory.php

Surf ook naar www.erih.net voor informatie over de Europese industrieel erfgoedroutes.

Een buitengewone site is <http://good-bye-lenine-la-rouille-en-plus.eu> : deze website levert informatie over talrijke industrieplaatsen in de Baltische staten en in de landen van het vroegere "Oost-blok". De site is voorzien van films en klankfragmenten. Schitterend !

CHILI

EEN WERELDCONGRES OVER LIFTEN (ter herinnering)

Van 14 tot 16 april 2011 vindt in Valparaiso en Santiago een wereldcongres plaats over "Elevators and Funiculars of the World", georganiseerd door TICCIH-Chili. Contact en info: jaime.migone@gmail.com .

DUITSLAND

"ENERGIE = ARBEID" TE BERLIJN

Tot 13 februari 2011 kan men in de lokalen van de "Stiftung Brandenburger Tor" (Max Liebermann Haus, Pariser Platz 7 te Berlijn) de tentoonstelling bezoeken "Energie = Arbeit, Energiewandlern auf der Spur" bezoeken. Een uitgebreide tekst over de expo verscheen in "Museumsjournal" (2010, nr. 4). Zie ook www.museumsjournal.de .

ESSEN: FILMSTUDIO GLÜCKAUF TOONT 10 UUR LANG HISTORISCHE BEDRIJFS- EN INDUSTRIEFILMS

Op 31 oktober (14.00 tot 24.00 uur) toont "IndustrieFilm Ruhr 2010" 1" films na elkaar over industrie in de periode 1930 tot 1970. Ze zijn verder met zorg geselecteerd en zullen met even veel liefde geprojecteerd worden in een filmzaal met toepasselijke naam "Filmstudio Glückauf", gelegen Rüttenscheider Strasse 2 te Essen (vlakbij het Folkwang-Kunstmuseum). Zie ook www.industriefilm.metropoleruhr.de .

REGIONALE ERFGOEDKAART INDUSTRIEVALLEIEN BERGISCHES LAND, MÄRKISCHES SAUERLAND & SIEGERLAND

Deze gratis bij ERIH (en in zowat alle Duitse industriemusea) te verkrijgen erfgoedkaart, zet het industrieel erfgoed van het Bergisches Land en omgeving volop in de kijker. ERIH staat voor European Route of Industrial Heritage, zie www.erih.net .

Dit is slechts één voorbeeld van talrijke recente erfgoedkaarten die het industrieel erfgoed als thema hebben. Even boeiend is de "EMSCHER INSEL TOUR" een super gedetailleerde fiets- en wandelkaart door een deel van de Emschervallei in het centrale deel van het Ruhrgebied (Oberhausen-Waltrop), zie www.emscherlandschaftspark.de .

FRANKRIJK

DE WETENSCHAPSBOEFENING IN HET KASTEEL VAN VERSAILLES

Tot 27 maart 2011 loopt in het kasteel van Versailles (20 km ten zuidwesten van Parijs) een buitengewone tentoonstelling. MONDROT Jean-François (red.) signeerde de gelegenheidspublicatie «Les Sciences au Château de Versailles», uitgegeven als speciaal nummer van 'Les Cahiers Science & Vie' (Parijs, Mondadori-France, oktober 2010). Er verschenen nog meer interessante studies over dat onderwerp en de tentoonstelling is zonder meer een must. Toegang: dagelijks van 9.00 tot 17.30 uur. Toegangsprijs (bezoek aan het kasteel en de kasteeltuinen inbegrepen): 15 €. U heeft voor dat volledig bezoek zeker een ganse dag nodig.

Zie ook: www.sciences.chateauversailles.fr .

INDIA

BHOPAL 2011: REQUIEM & REVITALISATION. INTERNATIONAL SYMPOSIUM & WORKSHOP

Van 23 januari tot 3 februari 2011 gaat in de Indiase stad Bhopal een belangrijk symposium door omtrent de omgang met industriële catastrofes. In 1984, meer dan 25 jaar geleden vond in de Union Carbide Gasfabriek één van de grootste industriële tragedies plaats met duizenden doden en tienduizenden besmette personen tot gevolg. Nu, een kwarteeuw later, wachten de slachtoffers die nog in leven zijn en hun families nog steeds op “smartgeld” en staat de fabriek er nog steeds bij zoals in 1984. De Indiase erfgoedbeweging (een kritisch deel daarvan) wil nu een memoriaal oprichten op de plaats van de ramp, met informatie over hoe het zover kon komen. Hierbij willen de initiatiefnemers de ruïne van de fabriek niet slopen maar ze integreren in de omgeving van het toekomstig memoriaal. Hoe zo'n memoriaal gestalte geven? Hoe er een werking rond uitbouwen met de plaatselijke bevolking? Wie heeft ervaring met vergelijkbare memorialen? Deze vragen worden gesteld door de organisatoren, bekend onder de naam “mAAN” (modern Asian Architecture Network). Het symposium gaat door onder de auspiciën van TICCIH.

Praktisch: Registratie liefst voor 1 december 2010. Papers dienen voorgesteld voor 15 november 2010, per mail aan info@bhopal2011.in / Ook bruikbaar is symposium@bhopal2011.in / Over postcongress-tour: tours@bhopal2011.in / Postadres: Bhopal 2011 Organising Committee, B4/39 Safdarjijng Enclave, New Dehli.

JAPAN

TOMIOKA ZIJDEMOLENS (PROVINCIE GUNMA) WELDRA OP DE UNESCO LIJST VAN HET WERELDERFGOED

De kans is groot dat onze Japanse collega's er zullen in slagen om één der best bewaarde zijdefabrieken van Japan op de Werelderfgoedlijst van de UNESCO te krijgen. Hun presentatie in Tampere (Finland) tijdens het ICOHTEC-congres was in elk geval zeer overtuigend. Hetzelfde geldt voor de vele recente publicaties over deze unieke industriële site. Men leest hier ook over in Patrimoine de l'Industrie / Industrial Patrimony nr. 23 (2010, nr. 1), p. 10-16. De pagina's 17 tot 48 behandelen diverse andere aspecten van de zijdeindustrie en haar erfgoed (in en buiten Japan).

NEDERLAND

BRIE organiseert uitstap VLASSERIJ- EN SUIKERMUSEUM

BRIE staat voor “Stichting Brabants Industrieel Erfgoed”. Op 1 nov. gaat een BRIE-daguitstap door naar het “Nationaal Vlasserij- en Suikermuseum” te Klundert (met 's namiddags ook een bezoek aan de nog werkende suikerfabriek). Prijs 20 €.. Info en inschr.: s.vantrijfel@monumentenhuus-brabant.nl .

DINTELOORD 26 nov.: STUDIEDAG CHEMIE en BIETSUIKER

Studiedag over chemie en de productie van bietsuiker ingericht door Nederlandse en Vlaamse verenigingen, meer op www.siwe.be/activiteit.php?id=103 .

OPA'S IPOD: HIGHTECH TOEN EN NU

Tot 29 mei 2011 te zien in “De Dubbelde Palmboom”, Voorhaven 12, Delfshaven (Rotterdam): “OPA'S IPOD...” Een boeiend verhaal over het toenemend belang van de moderne communicatiemiddelen. Alle praktische info op: <http://www.historischmuseumrotterdam.nl/> .

ENKHUIZEN: 5 tot 7 november: KLASSIEKE SCHEPEN

Typische Beurs voor traditionele plezier- en beroepsvaart, met als jaarthema 2010: “Klassieke schepen gaan langer mee”. Info: www.klassieke-schepen.nl .

PORTUGAL

ARQUEOLOGIA INDUSTRIAL, EEN WAARDEVOL TIJDSCHRIFT

Het betreft het meest prestigieuze tijdschrift omtrent industrieel erfgoed van Portugal. De periodieke publicatie, uitgegeven door José Manuel Lopes Cordeiro, werd in 1987 boven de doopvont gehouden.

Het wordt samengesteld door het Museu da Industria Textil da Bacia do Ave (<http://www.museudaindustriatextil.org/appi>) en de Camara Municipal de Villa Nova de Famalicao, met de medewerking van APPI (Associação Portuguesa para o Património Industrial). Jaarlijks verschijnen één of twee zeer verzorgde en voortreffelijk geïllustreerde dubbelnummers met meer dan 100 redactionele bladzijden. Naast bijdragen over industrieel erfgoed worden publicaties besproken en wordt een agenda met evenementen omtrent industrieel erfgoed geleverd. Voor abonnementen op dit tijdschrift (met ISSN-nummer 0870-8355), zie bovenvermelde website.

SPANJE

FABRIEK VAN BASKISCHE MUTSEN WERD TOPATTRACTIE IN BASKENLAND

In één der mooiste textiel fabrieken van het Baskenland, de wolspinnerij en weverij “La Encartada” te Balmaseda, opende twee jaar geleden een uniek museum, handelend over de legendarische Baskische mutsen. Deze werden ter plaatse gefabriceerd tot in 1992. Na 15 jaar van verval werd het bedrijf (met behouden inboedel !) volledig en op zeer scrupuleuze wijze gerestaureerd. De middelen hiervoor kwamen vooral van de provincie Bizkaia. De fabriek kan rekenen op steeds meer bezoekers, vanaf 2010 ook vanuit het buitenland www.laencartadamuseoa.com .

HET BASKISCH MIJNMUSEUM TE GALLARTA

De ontginning van ijzererts in Biskaje begon reeds onder de Romeinse overheersing. De mijnbouw kende een hoogtepunt van 1850 tot 1970. Recentelijk werd nabij Gallarta (Barrio Campodiego, zonder nummer, 48500 Gallarta, www.museominero.net) een uniek museum uitgebouwd, dat nu in fasen opengesteld wordt. Open van dinsdag tot zondag, het hele jaar door. Voor meer details, raadpleeg de vermelde website.

MONSACRO, EEN DIGITAAL TIJDSCHRIFT EN SITE OVER INDUSTRIEEL ERFGOED

Kent u MONSACRO, een boeiende “digitale industrieel-erfgoedkrant”. Maak ermee kennis via <http://www.facebook.com/pages/Patrimonio-Industrial-Monsacro/16567817247>. Contactpersoon is de heer Fernando Solar del Campo. Mailadres: revista@monsacro.net. Tel.: 0034/618.507.364.

U.S.A.

Een van de hoogtepunten van de industrieel erfgoedbeweging in de Verenigde Staten is de realisatie en werking van “Rivers of Steel” in Pennsylvania, een voorbeeld van een ‘National Heritage Area’ in en nabij Pittsburgh. Dit initiatief startte in 1996 en kon tot op heden rekenen op 40 miljoen dollar (!) steun, afkomstig van zowel private sponsors als vanwege de diverse overheden. Sterk punt is de grote betrokkenheid van de initiatiefnemers met de lokale bevol, die men bereikt via de vraag naar (goed begeleidde) vrijwilligers, educatieve programma’s. Adres: 623 East 8th Avenue, Homestead, PA 15120, U.S.A. Bezoek de prachtige website: www.riversofsteel.com en ontdek een onbekend stuk “industrieel archeologisch Amerika”!

UITVINDERS en UITVINDINGEN

FRITZ HABER, DE ‘UITVINDER’ VAN DE CHEMISCHE OORLOG

In 2010 herdenken wij de 95ste verjaardag van de eerste gasaanval op 22 april 1915. Bedenker van dit Duitse aanvalswapen was de chemicus Fritz Haber. De jonge stripkunstenaar Daniel Vandermeulen is al lang gefascineerd door het dramatische leven van de Joodse Haber en hij tekende een reeks van vijf albums met het leven van Haber en zijn tijd.

Als Jood in een reeds antisemitische omgeving wilde Haber een “super-Duitser” zijn, die zijn kennis onvoorwaardelijk ten dienste van de oorlog stelde. Haber ontwikkelde een techniek om ammoniak op basis van stikstof en waterstof te synthetiseren. In een periode met een acuut tekort aan stikstofhoudende meststoffen was dit een erg belangrijke ontdekking. De eerste gasaanval zou aan Haber niet de verhoopte erkenning geven. Habers privéleven en zijn eigen reputatie zouden finaal aan zijn streven ten onder gaan...

Tot 30 november 2010 kan je in Flanders Fields (Lakenhallen, Grote Markt 34 te Ieper) een tentoonstelling bezoeken waarin de tekeningen van D. Vandermeulen een prominente plaats innemen.

HOE DE ARABISCHE WETENSCHAP DE WESTERSE VERSTARRING VERBRAK

Dat is één der hoofdvragen die Jonathan LYONS zich stelt in zijn pas in het Nederlands vertaalde boek “**Het Huis der Wijsheid. Hoe Arabieren de westerse beschaving hebben beïnvloed**” (Antwerpen, Uitgeverij Bulaag / EPO). De titel van het boek verwijst naar het ‘Huis der Wijsheid’ dat kalief Jafar al-Mansur in de tweede helft van de 8ste eeuw liet bouwen in Bagdad. De Abassieden kalief al-Mansur stampte één der grootste kenniscentra omtrent wetenschappen uit de grond, waar men niet alleen kennis (boeken, instrumenten) verzamelde, maar er ook kritisch op reflecteerde. Het conflict tussen rede en geloof was toen niet aan de orde en dat is erg opmerkelijk. In dezelfde periode verkeerde in West-Europa de beoefening van de wetenschappen op een (zeer) laag pitje en zou pas eeuwen later in bepaalde abdijen en de eerste universiteiten langzaam opbloeien. Bepaalde monniken, zoals Abelard van Bath besloten zelf Arabisch te leren. Abelard trok naar het oosten en ontmoette er Arabische wetenschappers. Maar op dat moment (ca. 1100) was het tij gekeerd en ontstond een duidelijk spanningsveld tussen redenen en godsdienst. Dit zou, ook in de Westerse wereld, vanaf dan blijvend voor conflicten zorgen, denk aan de heisa omtrent de bevindingen door Darwin, of nog de bio-ethiek en het “klonen” van levende wezens vandaag... (Vrij naar De Morgen, 25 augustus 2010, p. 34).

“OERCOMPUTER” WORDT EINDELIJK GEBOUWD

De 19de-eeuwse wiskundige Charles BABBAGE had in 1837 reeds plannen omtrent de bouw van een “Analytical Engine”, heden beschouwd als de “oercomputer”. Maar tot de bouw kwam Babbage niet, want hij overleed kort na de uitwerking van zijn eerste plannen. De computerprogrammeur John Graham-Cumming startte een campagne op om de machine (volgens het oorspronkelijk plan van Babbage met het formaat van een kleine vrachtwagen en aangedreven met stoom) voor het eerst te bouwen. Er wordt nu geld bijeengebracht (heden is er 500.000 € in het spaarvarkentje van de initiatiefnemer) om een kleiner (reeds uitgevoerd) model op ware grootte te construeren. Het Londense Science Museum bewaart de blauwdrukken van Babbage in verband met de machine. Deze worden heden intensief bestudeerd en tot in de kleintje details ontcijferd...

DAAR KOMEN DE “iPad-KILLERS” !

Na het succes van de iPad (tabletcomputers) komen concurrerende fabrikanten met hun eigen tabletvariant op de proppen. Opvallend is de aanwezigheid van het Google Android-besturingssysteem, dat intussen ook in de smartphonemarkt de bovenhand heeft genomen. Een van de nieuwste producten (september 2010 !) is de “Archos 101 Internet Tablet”. Het betreft geen veredelde mp3-speler zoals veel andere nieuwe tabletvarianten, maar een revolutionair product met een fenomenaal geheugen, een licht gewicht, een ingebouwde webcam en microfoon, zogenaamde HDMI-uitgangen om op een digitale televisie aan te sluiten en nog andere snufjes... Ook in de strijd om de kleinste USB-Stick is een ware veldslag aan de gang, voorlopig aangevoerd door “LaCie” met een “MosKeyto”-stick, “veel kleiner dan een mug” (slechts 6 mm uitstekend uit de laptop). De kans dat u het nieuwe kleinood verliest is echter nooit zo groot geweest. Zoals altijd heeft technologische vernieuwing voor- en nadelen... (vrij naar De Morgen van 10 september 2010, p. 36).

ONDER DE LEESLAMP

Een selectie van bijdragen (boeken en tijdschriftartikels) over industrieel en wetenschappelijk erfgoed in België. Ook een beperkt aantal werken uit het buitenland, die voor Vlaanderen / Brussel / België interessant kunnen zijn, worden opgenomen. De meeste bijdragen zijn recent, maar er worden ook een aantal oudere, nog niet eerder vermelde titels opgenomen. De eventuele commentaren bij de referenties staan in cursief. In de boekbesprekingen worden een (beperkt) aantal publicaties gecommuniceerd.

We verwijzen verder naar de afleveringen van de bibliografie “Industrieel en Wetenschappelijk Erfgoed 1991-2006”, gepubliceerd in TIC (Tijdschrift Industriële Cultuur), tevens digitaal ontsloten via website www.viat.be.

Suggesties voor verdere aanvullingen op deze rubriek zijn uiteraard steeds welkom. U kan uw suggesties kwijt via E-mail. Stuur uw informatie hieromtrent door via paiviaene@hotmail.com.

BIBLIOGRAFIE INDUSTRIEEL EN WETENSCHAPPELIJK ERFGOED IN BELGIË, EEN SELECTIE

ADRIAENSSENS Ivo, De vier elementen. In: Erfwoord, augustus-september-november 2010, p. 8-11.

ALVAREZ ARECES Miguel Angel, Patrimonio y Archeologia de la Industria del Cine. Coleccion ‘Ojos de la Memoria nr. 10’. Gijon, (INCUNA / CICEES) 2010. ISBN 978-84-936996-7-3 (zie *boekbespreking*).

ANTONIS Suzanne, Reïncarnatie van de mijnen. In: Pasar, nr. 9, september 2010, p. 70-72.

ARCQ Pierre, Jument. Tome II. (« Mémoire en images »). Stroud (GB), (The History Press - Tempus) 2006. ISBN 90-76684.60 X.

BAILLIEUL Bea, e.a., Open Monumentendag Gent 12 september 2010. Water vuur aarde lucht. Gent, (Stad Gent) 2010 (*met beschrijvingen van o.m. het UGENT Labo Hydraulica, de UGent Sterrewacht, de watertoren in de Scheepslouwersstraat, de Galvestonsite en de Hoosmolen Bourgoyen*).

BEELAERT Bram, “Have you been to the doctor yet?” Het Red Star Line-hygiëne- en controlestation voor emigranten als plek van herinnering. In: Brood en Rozen, 2010, nr. 3, p. 5-23. (*met uitgebreide bibliografie*).

BINET Bernard, Assainissements des sols des anciens sites industriels. In: Les Cahiers de La Fonderie, nr. 42, juni 2010, p. 17-26.

BRILOT Madeleine, Le Musée bruxellois du Moulin et de l'Alimentation. Créations et développements. In: Les Cahiers de La Fonderie, nr. 42, juni 2010, p. 61-64.

BROECK Marleen, Verlengstukken van het bewustzijn. Psychologische onderzoeksapparatuur uit de collectie Michotte. Academisch erfgoed in Leuven. Leuven, (Universitaire Pers / UPLinContext) 2010. ISBN 978-90-58678430 (*zie boekbespreking*).

BRYSON Bill, Een huis vol. Een kleine geschiedenis van het dagelijks leven. Antwerpen / Amsterdam, (Uitgeverij Atlas) 2009. ISBN 978 90 450 7424 5 (*zie boekbespreking*).

CANONNE Xavier e.a., Musée de la Photographie. Bezoekersgids. Charleroi, (Musée de la Photographie) 2009. ISBN 978-2-87183-061-0.

CASTIAUX Alice-Anne, PUISSANT Jean, BIANCHI Assunta, DE BRUYNE Anne-Marie, Des sites miniers du passé. A l'avenir de notre patrimoine. La Louvière, (SAICOM) 2009. Verkrijgbaar onder meer in de museumshop van La Fonderie (www.lafonderie.be) tegen 3 €.

CEUNEN Nathalie, i.s.m. Eddy NIESTEN, Sappig verteld. Het verhaal achter de fruitteelt in Haspengouw. Sint-Truiden, (Erfgoedcel Sint-Truiden en CAG) 2010. Zie www.cagnet.be / www.erfgoedcelsint-truiden.be.

COLLET Emmanuel, Delhaize Le Lion. Industriels alimentaires à Molenbeek depuis 1883. In: Les Cahiers de La Fonderie, nr. 41, december 2009, p. 19-25.

CORREMANS Gert, In de schaduw van de schachttoren. In: Pasar, nr.9, september 2010, p. 100-102.

COULIER Robert F., Omtrent de Oostende-Doverlijn. In: Ruimschoots, jg. 10, nr. 4, okt.-dec. 2010, p. 5-9.

DAELMAN Eline, Open Monumentendag. De vier elementen: aarde, vuur, licht en water. 12 september 2010. Antwerpen, (Stad Antwerpen) 2010 (*zie boekbespreking*).

DEGRIECK Ludwine (= KETELE-DEGRIECK Ludwine), Drietrappsluis te Ooigem. In: Industrieel erfgoedstudiedag 9 oktober 2010. West-Vlaamse Gidsenkring Kortrijk-Menen vzw. Kortrijk, 2010, p. 30-35.

DEGRIECK Ludwine (= KETELE-DEGRIECK Ludwine), Herinneringen. West-Vlaamse Gidsenkring Kortrijk-Menen vzw en het industriële erfgoed. In: Industrieel erfgoedstudiedag 9 oktober 2010. West-Vlaamse Gidsenkring Kortrijk-Menen vzw. Kortrijk, 2010, p. 37-39.

DELAET Jean-Louis, e.a., Le Bois du Cazier. De gids. Charleroi / Brussel, (Le Bois du Cazier / Editions Luc Pire) 2008. ISBN : 978-2-507-00164-3. www.leboisducazier.be / www.lucpire.eu.

DE MULDER Eva, VANSANT Veerle, Site De Naeyer in Willebroek. De fabrieksgebouwen vertellen: van oprichting tot herbestemming. In: TIC, jg. 27, deel 111, 3de trimester 2010, p. 2-33.

DE RIDDER Widukind, Une lecture culturelle des salaires. La Compagnie des Bronzes 1885-1914. In: Les Cahiers de La Fonderie, nr. 41, december 2009, p. 30-38.

DE RYNCK Patrick, Spel van geven en nemen. De mens, het erfgoed en de vier elementen. Antwerpen & Leuven, (Open Monumenten Vlaanderen / Davidsfonds) 2010 (*zie boekbespreking*).

DEVROE An, De kunst van het opwinden. Gilles Clavareau is horlogemaker. In: Brussel Deze Week, nr. 1247, 23/09/2010, p. 18.

DEVROE An, Van Paradijs- tot Hellegang. De gangen of 'impasses' van de hoofdstad. In: Brussel Deze Week, nr. 1241, 12/08/2010, p. 12-13. Zie ook www.brussel.be.

DEWIER Alain, Le Bassin Charbonnier du Centre: Terre aux mille chevalements. (« Mémoire en images »). La Louvière / Stroud (GB), (Ecomusée du Bois-du-Luc / The History Press - Tempus) 2010. ISBN 978-1-84588-640-0. (*Zie boekbespreking*).

DE WILDE Bart, Karnemelkpap, hutsepot, "groenselsoep" en "andere goedkope en smakelijke plats". Een bijzondere kookrubriek voor arbeiders in het weekblad 'De Volksmacht' (1891-1892). In: Brood en Rozen, 2010, nr. 3, p. 42-57.

DE WILDE Bart, Licht en het arbeidende leven. In: VAN DIJK Terenja, DE RYNCK Patrick, e.a., Belichte stad over dag, licht en nacht. Gent – Tielt, (STAM / Lannoo) 2010, p. 58 e.v.

DOORNAERT Alain, Le moulin d'Evere. In: Les Cahiers de La Fonderie, nr. 42, juni 2010, p. 65-68.

DOREL FERRE Gracia (dir.), Habiter l'industrie, hier, aujourd'hui, demain. Actes des 11èmes rencontres internationales du patrimoine industriel Troyen. Colloque de l'APIC. Troyes, 18-20 mai 2001. Reims, (CRDP de Champagne-Ardenne) 2004. ISBN 2-66633-391-8.

DOREL FERRE Gracia (dir.), Le patrimoine des caves et des celliers. Vins et alcools en Champagne-Ardenne et ailleurs. Actes du Colloque international de l'APIC. Aÿ, 17-19 mai 2002. Reims, (CRDP de Champagne-Ardenne) 2006. ISBN 2-86633-433-7.

DUPONT Christine (interviewer), La chute vertigineuse des surfaces industrielles. Entretien avec Hughes Verbrouck, responsable du département commercial à la SDRB. In: Les Cahiers de La Fonderie, nr. 42, juni 2010, p. 36-39.

DUPONT Christine, Les traces du passé industriel. 30 ans d'action en faveur du patrimoine. In: Les Cahiers de La Fonderie, nr. 42, juni 2010, p. 46-55.

FASTENAEKENS Gilbert (fotografie), QUESNEY Daniel, LOZE Pierre, LAUWAERT Dirk, Correspondances. Brussel, van de ene eeuw naar de andere. Herfotografie. Brussel, (ARP2 Editions) 2010. ISBN 978-2-930115-15-3 / www.arpexpeditions.org .

FELDMANN Thomas, Erlebnis Eidenbahn. Die schönsten Ausflugsripps in NRW. Düsseldorf, (Droste Verlag)2010. ISBN 978-3-7700-1400-2. www.drosteverlag.de .

GHEKIERE Philiep, Ontploffingsmotoren arm gas en diesel. In: Industrieel erfgoedstudiedag 9 oktober 2010. West-Vlaamse Gidsenkring Kortrijk-Menen vzw. Kortrijk, 2010, p. 9-16.

GILHAUS Ulrike, OBERGASSEL Cordula, Helden im Zeichen von Schägel und Eisen. Denkmale für tödlich verunglückte und gefallene Bergleute im Ruhrgebiet. Essen, (Klarlex) 2010. ISBN 978-3-8375-0298-5. (*Tentoonstellingscatalogus LWL-Industriemuseum*) www.klarlext-verlag.de .

HABEX Jef, REULENS Kristof, Genk, gisteren en vandaag. Geschiedenis in een notendop. Genk, (Dienst Cultuur / Erfgoedcel Mijnstreek) s.d. (*met uitstekende bibliografie*).

HALLEUX Pierre, Valeur architecturale technique de l'Entrepôt A de Tour et Taxis. In : Le métal et le verre dans l'architecture patrimoniale. (Bulletin de Liaison ICOMOS Wallonie Bruxelles) dossier 2001, p. 12-14.

HALLEUX Pierre, La compréhension de la pensée technique des bâtisseurs médiévaux : un long cheminement du 12e au 21e siècle. Brussel, (Bulletin de Liaison ICOMOS Wallonie Bruxelles) dossier 2002-2003.

HARTNELL Elisabeth, Managing American Industrial Heritage. In: TICCIH-News, nr. 49 (2010), p. 5-6.

HIMLER Albert, Over oude benamingen en verdwenen locaties in het Antwerpse havengebied. Deel 4. Aanvulling over de Werf en de Craen. In: Kon. Havenwerktuigen S.K., jg. 64 (2009), nr. 2, p. 15-17.

HIMLER Albert, Antwerpse schippersliedjes uit ca. 1900. In: Kon. Havenwerktuigen S.K., jg. 65, nr. 6 (2010), p. 17-20.

HIMLER Albert, Bezoek aan de renovatiewerken van 2010-2011 van de Kattendijksluis (1859). In: Kon. Havenwerktuigen S.K., jg. 65 (2010), nr. 8, p. 12-20.

HOENS Glenn, Tussen schoolbel en fabrieksbel. De invloed van de leerplichtinvoering op de kinderarbeid in Eeklo 1895-1935. In: TIC, jg. 27, deel 111, 3de trimester 2010, p. 40-47.

Itinéraire de la Culture Industrielle « ICI ». Grensoverschrijdend erfgoed / Des patrimoine sans frontières / Cross-border heritage. Carte d'exploration – Ontdekkingskaart – Exploration map. La Louvière / Lens, (Ecomusée du Bois-du-Luc / Mission Bassin Minier) 2010. Zie ook www.ici-itineraire.eu .

JANSSEN Elsje e.a., Berichten 2009. Collectiebeleid. Musea en Erfgoed Antwerpen. In: Behoud en Beheer, (Stad Antwerpen) jg. 9, december 2009 (*zie bespreking hieronder*).

JOST Regina, BORGELT Christiane, Berlijn, Ruhr Museum Essen. (Stadt Wandel Verlag) 2010. www.stadt Wandel.de (handige kleine gids, kostprijs 3,50 Euro, verscheen in het Duits en het Engels) .

KOS Wolfgang (uitg.), DINHOBL Günter, Grosser Bahnhof. Wien und die weite Welt. Wenen, (Wien Museum / Czernin Verlag) 2006. ISBN 10: 3-7076-0212-5 (*zie boekbespreking*).

LEGROS Michel, Le sud de Bruxelles : industriel. Souvenirs de Michel Legros, heabitant de Woluwe-Saint-Pierre. In: Les Cahiers de La Fonderie, nr. 41, december 2009, p. 46-49.

LEMMENS Olivia, VANOUSSIS Alexandra, La voix des murs. In: Bruxelles en mouvements, périodique par Inter-Environnement, nr. 239, 10 juillet 2010. Zie: www.bruxellesenvironnement.be .

LENAERTS Tom, De zoektocht naar een anoniem stuk maritieme geschiedenis. In: Erfwoord, augustus-september-oktober 2010, p. 26-29, zie ook: www.kogge.be en www.twitter.com/dekogge .

LINTERS Adriaan, Een brug te laat (omtrent de eind 2009 gesloopte Vierendeeldraaibrug « Scheepsdalebrug » te Brugge en andere afbraakcampagnes van historische bruggen in Vlaanderen). In: Forum-Contact, jg. 17, april-mei-juli 2010, nr. 64, p. 20-29, zie ook <http://users.telenet.be/karel.roose/vierendeel/vierendeel.html> .

LOEF Karel, Kathedralen van het platteland. Silogebouwen van graan- en veevoederbedrijven in Nederland. Zwolle, (Het Oversticht / Prov. Overijssel) 2009.

LOPES CORDEIRO José Manuel, A Industria do Linho na Bacia do Ave. A Empresa Fabril do norte e a Central de Maceração da Trafa (1943-1979). V.N. de Famalicao, (Camara Municipal de Vila Nova de Famalicao / Museu da Industria Textil da Bacia do Ave) 2008. ISBN 978-989-8012-12-8.

MARCELIS Anne-Dolores, Le Plan K et la Raffinerie. Histoire ouverte et ouvrière de la performance en Belgique. In: Les Cahiers de La Fonderie, nr. 42, juni 2010, p. 70-75.

MARNEFFE Françoise, Le papier sort de ses rouleaux. In: Les Cahiers de La Fonderie, nr. 41, december 2009, p. 54-57.

MARNEFFE Françoise, Les usines Peters-Lacroix à Haren. In: Les Cahiers de La Fonderie, nr. 41, december 2009, p. 67-71.

MARTENS Evelyne, Boerentrots en ondernemersgeest. Boeren in Vlaanderen in de Tweede Wereldoorlog. Leuven, (Davidsfonds) 2010. www.davidsfonds.be

MASSELIS Aurèle, Vlas en vlasverwerking. In: Industrieel erfgoedstudiedag 9 okt. 2010. West-Vlaamse Gidsenkring Kortrijk-Menen. Kortrijk, 2010, p. 23-30.

MONDROT Jean-François (red.), Les Sciences au Château de Versailles. In : Les Cahiers Science & Vie (hors-série). Parijs, (Mondadori-France), okt. 2010.

NEGRI Massimo (ed.), Manuale di museologia per i musei aziendali. Contributi di Monica AMARI e Cristina MENEGAZZI. Con un testo inedito di Kenneth Hudson. (Serie "La memoria dell'impresa nr. 8). Soveria Manelli / Milano, (Rubbettino Editore / Centro per la cultura d'impresa) 2003. ISBN 88-498-0550-0 / www.culturadimpresa.org .

OOSTERLYNCK Stijn, De strijd voor een stad op mensenmaat in Gent. Het pandinistisch Verblijvingsfront en de herwaardering van de stad als woonomgeving. In: Brood en Rozen, 2010, nr. 3, p. 24-41.

OPDEKAMP G., SCHELLEKENS S., VAN DER HALLEN P., Veiling Hoogstraten 1933-2008 in woord en beeld. S.I., 2008.

PUISSANT Jean, Bruxelles, ville industrielle de premier plan. In: Les Cahiers de La Fonderie, nr. 41, december 2009, p. 8-18.

PREITE Massimo, Varieties of industrial tourism in Italy. In: TICCIH-News, nr. 49 (2010), p. 3-4.

RAU Jaak A., DENEWET Lieven, Een gecombineerde ol ;ie-, koren-, snuif- en volmolen. Het watermolencomplex bij de Ezelpoort te Brugge (1771-1898). In : Molenecho's, jg. 38 (2010), nr. 2, p. 75-102.

RHETY M., La Raffinerie du Plan K de Frédéric Flamand. Frontières et déplacements. De la friche industrielle à la friche artistique : 1973-2004. ssdir. PRUDHOMME Cl., Masterscriptie Geschiedenis, Université Lumière de Lyon 2, 2006-2007 (*een exemplaar bevindt zich in het Documentatiecentrum van Contredanse, Maison de la Bellone, Vlaamsesteenweg, Brussel*).

ROBERT Yves (red.), Dossier: les architectes belges au Congo. In: Les nouvelles du Patrimoine (Association des amis de l'UNESCO), 2010, nr. 128, p. 9-53.

SCHRIJVERS Anne & BELLENS Tim, Archeologisch onderzoek "Onder de Kaaien" levert boeiende resultaten op. In: Ruimschoots, jg. 10, nr. 4, okt.-dec. 2010, p. 20-21.

SERNEELS Katrijn, Ontdek een weekend lang het Vlaamse watererfgoed, van Dender tot Dijle en Maas. Oeverloos genieten. In: De Morgen, 11 september 2010, p. 69-71.

S.N. : Le logement ouvrier avant 1914. (Fiches pédagogiques). In : In: Les Cahiers de La Fonderie, nr. 42, juni 2010.

S.N.: Hoog Licht en Laag Licht in Knokke-Heist (over vuurtorens). In: Erfwoord, augustus-september-oktober 2010, p. 19-21. zie ook: www.afdelingkust.be .

TOULIER Bernard, LAGAE Johan, GEMOETS Marc, Kinshasa - Architectures et paysages urbains. (Reeks) « Images du Patrimoine, nr. 262 ». Parijs, (Somogy Editions d'Art / Inventaire général de la Culture) 2010. ISBN 978-2-7572-0362-0.

TRUILLET Jonathan, De Van Gelder à UPL. Eléments pour une histoire de l'industrie du papier peint dans la région de Bruxelles. In: Les Cahiers de La Fonderie, nr. 41, december 2009, p. 58-64.

VAN AALST Paul, De verrijzenis van de stationskathedraal. In: Erfwoord, augustus-september-oktober 2010, p. 12-14.

VAN ACKER Achiel, Herinneringen – Kinderjaren. Opgroeien in het volkse Vlaanderen van 1900. Gent, (AMSAB-ISG) 2010.

VAN ALTENA G.M. (red.), ASSINK M.C., BAALMAN D.H., VAN HELLELMONDT M., Voltooid verleden tijd. Inspirerende voorbeelden van her

bestemd industrieel erfgoed. Zwolle, (Het Oversticht / Prov. Overijssel) 2010. <http://issuu.com/basvandis1/doors/voltooidverledentijd/> www.overijssel.nl .

VANDERMOTTEN Christian, L'industrie bruxelloise. In: Les Cahiers de La Fonderie, nr. 42, juni 2010, p. 8-16.

VANDEWATTEYNE Jean, Conflictualité sociale en milieu industriel à Bruxelles. De la grande grève de '60-'61 à la fermeture de VW-Forest. In: Les Cahiers de La Fonderie, nr. 42, juni 2010, p. 27-35.

VAN DIJK Terenja, DE RYNCK Patrick, e.a., Belichte stad over dag, licht en nacht. Gent – Tielt, (STAM / Lannoo) 2010. (naar aanleiding van de allereerste tijdelijke tentoonstelling in het STAM) ISBN 978-90-209-9162-8.

VANHOUTTE Herman, Molen De Grote Macht ook wel « Witte Molen » (te Moorseele). In: Industrieel erfgoedstudiedag 9 oktober 2010. West-Vlaamse Gidsenkring Kortrijk-Menen vzw. Kortrijk, 2010, p. 1-8.

VAN LEEMPUTTEN Guido, Het Albertkanaal. De bruggen in Schoten (2). In: Ruimschoots, jg. 10, nr. 4, okt.-dec. 2010, p. 10-12.

VAN PRAAG Yannik, Les établissements Bollinckx à Cureghem. In: Les Cahiers de La Fonderie, nr. 41, december 2009, p. 50-52.

VAN RENSBERGEN Henk, Abandoned places 2. Tielt, (Lannoo) 2010. ISBN 987 90 209 9083 6 (zie *boekbespreking*).

VERHAEGHE Jacques, Van industriële archeologie tot industrieel erfgoed 1998-2009. In: Industrieel erfgoedstudiedag 9 oktober 2010. West-Vlaamse Gidsenkring Kortrijk-Menen vzw. Kortrijk, 2010, p. 40-57.

WANTE Luc, De ontwikkeling van de stoommachine. In: Industrieel erfgoedstudiedag 9 oktober 2010. West-Vlaamse Gidsenkring Kortrijk-Menen vzw. Kortrijk, 2010, p. 17-22.

WEBER Donald, De blijde intrede van de automobiel in België, 1895-1940. Gent, (Academia Press / AMSAB-ISG) 2010.

BOEKBESPREKINGEN

ALVAREZ ARECES Miguel Angel (ed.), Patrimonio y Archeologia de la Industria del Cine. Coleccion 'Ojos de la Memoria nr. 10'. Gijon, (INCUNA / CICEES) 2010. ISBN 978-84-936996-7-3.

Dit is dus het 10de deel van de reeks "Ogen van de Herinnering", gerealiseerd door INCUNA, het letterwoord dat staat voor "Industrie – Cultuur – Natuur". De vereniging INCUNA combineert dus in haar werking aandacht voor natuurbehoud en zorg voor industriële relictten. Dit zou in Vlaanderen doorgaan als een schier onmogelijke en surrealistische combinatie, maar in Asturië (Noord - West Spanje) is dit iets zeer vanzelfsprekends, in acht genomen de vijftien jaar lange, zeer omvattende werking van INCUNA als dynamische vereniging, geleid door de M.A. Alvares Areces, mijnningenieur – historicus en (nota bene) broer van de president van Asturië... Het tiende deel van de reeks 'Ojos de la Memoria' brengt het uitgebreid (480 bladzijden) verslag van een colloquium uit 2009. Het presenteert meer dan 50 bijdragen in verband met het erfgoed van de cinema (in en buiten Asturië). De schrijvers verhalen over de ontwikkeling van de filmproductie, -studios en de film distributie, over de vergane glorie van de buurtbioscopen, over filmcollecties, over verzamelingen van filmprojectoren en filmaffiches, over restauratie van oude films, maar ook over het immaterieel erfgoed van de oude en nieuwere filmcultuur.

De andere delen uit de reeks, gepubliceerd tussen 2001 en 2009 handelen respectievelijk over volgende onderwerpen: toerisme (nr. 1, 2001), erfgoed als plaatsen van herinnering (nr. 2, 2002), industriële landschappen en socio-culturele projecten in verband hiermee (nr. 3, 2003), toeristische routes (nr. 4, 2004), industrieel erfgoed, methodiek en interpretatie (nr. 5, 2005), industrieel versus militair erfgoed (nr. 6, 2006), industrieel en ingenieurserfgoed en het water (nr. 7, 2007), ijzer en staal (nr. 8, 2008) en tenslotte 'erfgoed van de agro-industrie' (nr. 9, 2009). E-mail van de uitgever: ciceesedit@yahoo.es .

BROECK Marleen, Verlengstukken van het bewustzijn. Psychologische onderzoeksapparatuur uit de collectie Michotte. Academisch erfgoed in Leuven. Leuven, (Universitaire Pers / UPLinContext) 2010. ISBN 978-90-58678430.

De olfactometer van Zwaardemaker, de Hipp-chronoscoop, de tachistoscoop, de "tambour van Marey",... Achter deze moeilijke namen gaat een unieke verzameling psychologische onderzoeksapparatuur schuil, genaamd naar de Leuvens Albert baron Michotte van den Berck (1881-1965). Na de inventaris van het Thermotechnisch Instituut is dit het tweede werk over Leuvens academisch erfgoed... De foto's zijn erg klein, maar het gegeven overzicht omtrent de materiële geschiedenis van het psychologisch onderzoek is interes-

sant. Hoewel SIWE enkele objecten van andere universitaire collecties heeft kunnen redden, zijn talloze stukken van diverse departementen (o.m. Pedagogie) verloren gegaan, wegens 'verbod' (binnen het kader van de beheersovereenkomst) om hierbij een (voorlopige) bewaarrol te spelen. (K.H.)

BRYSON Bill, Een huis vol. Een kleine geschiedenis van het dagelijks leven. Antwerpen / Amsterdam, (Uitgeverij Atlas) 2009. ISBN 978 90 450 7424 5.

De oorspronkelijke titel van dit lijvige (527 pagina's) boek is "At home, a short history of private life". London, (Doubleday Publ.). Aan de hand van de beschrijving van de verschillende kamers in een huis, geeft de auteur een overzicht van de geschiedenis van alledaagse dingen. In het hoofdstuk over de keuken beschrijft hij de voedselvervalsing, die vroeger schering en inslag was bij alle bestanddelen die als voedsel werden gebruikt. De Victorianen aten praktisch alles, hoewel in verschillende stadia van bederf. Tijdens de tentoonstelling in het kader van de Vlaamse Erfgoeddag 2010 "FAKE" stelde een "expert" het nut van de SIWE-demonstraties en infostand over melkver in vraag. Hij kan hier het antwoord lezen: zelfs een niet-chemicus als B. BRYSON kan hierover boeiende verhalen, gebaseerd op ware feiten, schrijven. De toepassing van ijs, eerst gehaald uit plassen en vijvers, later met mechanische ijsmachines geproduceerd, heeft bijvoorbeeld meer voor de verbetering van de volksgezondheid betekend dan de ganse farmaceutische industrie. Ook dit is een belangrijk aspect van de industriële revolutie(s). Een merkwaardig, mooi geïllustreerd boek, warm aanbevolen. (K.H.)

CEUNEN Nathalie, i.s.m. Eddy NIESTEN, Sappig verteld. Het verhaal achter de fruitteelt in Haspengouw. Sint-Truiden, (Erfgoedcel Sint-Truiden en CAG) 2010.

Pas verschenen: dit uniek boek waarin mondelinge getuigenissen (op een linkerpagina's) op levendige wijze kracht zetten bij meer algemene teksten (op de rechterpagina's) over diverse aspecten van de fruitteelt en -verwerking. Komen onder meer aan bod: de ontwikkeling van de pomologie, de groeiende specialisatie van de Haspengouwse fruitteelt, de evolutie van hoogstammige naar laagstammige boomgaarden, de teelt van appels en peren versus deze van kersen, aardbeien en kleinfruit, de fruitteelt en het weder, de fruitadministratie, de fruitdistributie en transport, de fruitmarkten en -veilingen, de fruitverpakkingen en bewaringsmethoden, het wetenschappelijk onderzoek in de fruitteelten, de productie van stroop, confituur en fruitsap, over fruitstoeten en -feesten... Het fraai vormgegeven boek leest vlot en is voortreffelijk geïllustreerd. Een bibliografie en selectie van internetsites sluiten de publicatie af. Zie www.cagnet.be / www.erfgoedcelsint-truiden.be .

DAELMAN Eline, Open Monumentendag. De vier elementen: aarde, vuur, licht en water. 12 sept. 2010, (Stad Antwerpen) 2010.

Deze publicatie naar aanleiding van "OMD 2010" door de Stad Antwerpen is geen brochure, het is een volwaardig boek van meer dan voortreffelijk geïllustreerde en informatieve 130 pagina's. Talrijke auteurs (waaronder Dirk AERTS, Lies VAN PELT, Erwin JOOS, Sonja DOOMS, Tanya VAN HECKE en Nicole FUX) verleenden hun medewerking en schreven over industriële en havenmonumenten. Na een degelijke introductie over de rol van de Schelde bij de ontwikkeling van Antwerpen en een historische nota over de waterdistributie in de stad volgt een bondige havengeschiedenis. Dan komen beschrijvingen van concrete monumenten zoals de collectie historische havenkranen en het "maritiem park", het Brouwershuis en het Sint-Felixpakhuis, het Technicum Noord en het Aanwervingslokaal aan het Kempisch dok, de droogdokken, het Kattendijk- en Royerssluis, de schepen van het Rijn- en Binnenvaartmuseum, de Sint-Annatunnel. De botenloods van "Zeescouts Basis FOS" (linkeroever), het Zuiderpershuis (waar SIWE "in situ" een eigen tentoonstelling presenteerde), het Waterbouwkundig laboratorium te Borgerhout, het Depot industrieel erfgoed van het MAS aan de Oostkaai (die binnenkort opnieuw verhuisd wordt) enz. De publicatie is nog beperkt voorradig Dienst voor Toerisme, Grote Markt te Antwerpen.

DE RYNCK Patrick, Spel van geven en nemen. De mens, het erfgoed en de vier elementen. Antwerpen & Leuven, (Open Monumenten Vlaanderen / Davidsfonds) 2010. ISBN 978 90 5826 755 9. www.davidsfondsuitgeverij.be .

Talrijke auteurs werkten mee aan dit prachtige kijk- en leesboek omtrent het Vlaamse erfgoed en de vier elementen. Opvallend is het groot aantal industriële monumenten die in deze publicatie beschreven en in beeld gebracht worden. De vier elementen worden daarbij telkens "als vriend" of "als vijand" beschouwd : vuur als vriend, bijvoorbeeld bij het vervaardigen van brandewijn, maar als vijand van houten huizen. Uiteraard komt ook de thematiek van de brandbestrijding (met beschrijving van historische brandweerkazernes) aan bod. Derwijze leest het boek uiterst vlot en passeren de Stokerij Stellingwerff (Hasselt), de distilleerderij de Beukelaer (Antwerpen), de jeneverstokerij Van Damme (Oosterzele) en de tot lokalen van het "Rode Kruis" herschapen brandweerkazerne van Izegem de revue. Bij "water" past een geschiedenis van de kanalen in Vlaanderen en "insteken" over de Gentse Ringvaart, het Kempisch Kanaal en de Leuvense Vaart. Het deel over wind gaat vooral over windmolens, die geleidelijk plaats moesten ruimen voor mechanische maalderijen. Het deel over "aarde" handelt onder meer over turfwinning, over de eeuwenoude baksteenindustrie, over de ontginning van mergel en zandsteen, over kleiputten, steengroeven en nieuwe natuurgebieden, gewonnen op de oude industrieën en ontginningen. Een memorabel boek.

DEWIER Alain, Le Bassin Charbonnier du Centre: Terre aux mille chevalements. (« Mémoire en images »). La Louvière / Stroud (GB), (Ecomusée du Bois-du-Luc / The History Press - Tempus) 2010. ISBN 978-1-84588-640-0.

Net zoals het boek, dat vermeld werd na de auteursnaam van Pierre ARCQ, beschrijft deze publicatie een representatief aantal oude bedrijven uit een beperkte geografische regio. De publicatie is opgevat als een fotoboek, waarbij, na telkens een degelijke inleidende tekst, historische foto's met betrekking tot specifieke industrietakken worden voorzien van gedetailleerde onderschriften. Zo komen in dit deel de glasindustrie en de mijnbouw van "Le Centre" aan bod, gevolgd door beelden omtrent de arbeidershuisvesting en het verenigingsleven in en om La Louvière, de hoofdplaats van deze oude industriële streek. De vele tientallen afleveringen, die The History Press / Tempus tot nu toe heeft uitgegeven vormen en indrukwekkende en unieke beeldbank over het industrieel verleden. Zie www.tempus-publishing.com.

JANSSEN Elsje e.a., Berichten 2009. Collectiebeleid. Musea en Erfgoed Antwerpen. In: Behoud en Beheer, (Stad Antwerpen) jg. 9, december 2009.

Aan deze publicatie werkten diverse medewerkers mee. Men leest over het (sporadisch geopend) Brouwershuis (in een tekst van Dirk Aerts en Vera De Boeck), maar ook over de recente stappen die het MAS zette, een museum dat over een aantal maanden zal opengaan (tekst van Michel Wuyts). De publicatie laat een glimp zien van het werk van musea "achter de schermen". Veel theorie ook, en we weten dat al die regels in de praktijk met een dikke korrel zout worden toegepast. Maar al bij al biedt "Berichten 2009. Collectiebeleid" heel wat nuttige en interessante informatie en laat zien wat er allemaal bij het verzamelen komt kijken: registreren, restaureren, depotwerking, presentatie, enz. zie ook website www.antwerpen.be/museum. Warm aanbevolen!

KOS Wolfgang (uitg.), DINHOBL Günter, e.a., Grosser Bahnhof. Wien und die weite Welt. Wenen, (Wien Museum / Czernin Verlag) 2006. ISBN 10: 3-7076-0212-5.

De tentoonstellingscatalogus is in alle opzichten "een zware turf", zowel in gewicht (450 pagina's, 800 illustraties) als (gelukkig ook) inhoudelijk! Ondergetekende zag dit prachtige boek drie jaar geleden in een gespecialiseerde spoorwegboekhandel in Berlijn. Het werd wegens sluitingstijd niet aangekocht, maar belandde via een omweg onlangs toch nog in zijn handen...

Het boek bespreekt niet alleen op gedetailleerde wijze de Weense spoorweggeschiedenis maar ook hoe de spoorwegen de Oostenrijkse hoofdstad op ingrijpende manier ontwikkeld hebben en hoe de spoorwegen diensten en

bedrijven aantrokken, hoe de pendelarbeid evolueerde, hoe arbeiderswijken via trams en bussen verbonden werden met bedrijven en stations. Het werk behandelt ook de architectuur en de opeenvolgende transformaties en verbouwingen van/aan alle Weense stations. Het boek presenteert een uitzonderlijk rijke iconografie, niet alleen in verband met de stations (hun uitbouw en transformaties), maar ook in verband met spoorwegreclame, de stations- en reiscultuur, kortom met de volledige belevingswereld van de stations en de typische stationsomgevingen, en dit zowel overdag als 's nachts. Nog beperkt leverbaar bij de uitgever.

VAN RENSBERGEN Henk, Abandoned places 2. Tielt, (Lannoo) 2010. ISBN 987 90 209 9083 6.

Dit buitengewoon fotoboek van de Leuvense fotograaf Henk Van Rensbergen, een professioneel piloot en gezagvoerder van een Boeing 767, brengt in zijn vrije tijd verlaten gebouwen in beeld. Hij fotografeert niet zomaar interieurs van lukraak gekozen vervallen huizen, openbare gebouwen of fabrieken (en hun vaak gehavende technische installaties). Van Rensbergen brengt als "urban explorer" (letterlijk vertaald 'stedelijk ontdekkingsreiziger') de duistere schoonheid van de stad in beeld, het resultaat van zoektochten naar leegstaande fabrieks- en andere gebouwen, waarvan hij de poëzie en schoonheid in beeld brengt. Vaak is dit een riskante onderneming, waarvan wij het relaas kunnen nalezen op het internet (www.abandoned-places.com). Sommige van de gefotografeerde gebouwen werden intussen gesloopt, andere gebouwen werden herbestedmd...

Onlangs werd het tweede boek in de reeks "Abandoned places" voorgesteld in een leegstaande herenwoning (het Huis Salvator, Amtmanstraat 3-5 te Antwerpen). Dit waardevol maar compleet vervallen pand werd voor het laatst gebruikt als leslokalen door de Hogeschool Antwerpen (waar ondergetekende jarenlang "industriële archeologisch erfgoed in Vlaanderen" doceerde), tot het "Huis Salvator" verkocht werd aan een privé-eigenaar. Deze heeft (vooral nog onduidelijke) plannen met betrekking tot de herbestedding van dat 16de, 17de en 18de eeuwse pand, maar de werken moeten nog beginnen. Dit uniek gebouw is intussen aan het verworden tot een soort spookkasteel, midden in het historisch centrum van Antwerpen...

Hoewel van de foto's van Van Rensbergen niet direct een 'aanklacht' uitgaat tegen zoveel verwaarlozing en teloorgang van waardevolle gebouwen, is de eerste reactie van de toeschouwer er vaak één van ontzetting, verwondering over de grote hoeveelheid "moderne ruïnes" die de fotograaf op fascinerende manier in beeld brengt. We noemen hier slechts "The Electric Company" te Richmond (USA), het voormalig Arbeidsgerechtshof te Gent, de LM-textiel-fabriek te Rijsel, de weverij 'De Porre' te Gentbrugge, een verlaten treindepot te Charleroi en tenslotte de leegstaande autofabrieken in Detroit (USA). Voor wie de tentoonstelling in "Huis Salvator" miste, is er het (buitengewoon) boek

“Abandoned Places 2” en de zeer interessante (bovenvermelde) website. (P.Viaene).

INHOUD

Voorwoord.....	2
Verslag van enkele recente activiteiten...	3
Komende activiteiten.....	11
Oproepen.....	15
Erfgoednieuws uit de regio's.....	16
Internationaal nieuws.....	35
Uitvindingen en uitvinders.....	40
Onder de leeslamp	42
Boekbesprekingen.....	50

HOE LID WORDEN VAN SIWE VZW ?

Door uw bijdrage (bedragen : zie onder) te storten op rekening 001-3088106-90 van SIWE vzw, Stapelhuisstraat 15, 3000 Leuven (IBAN : BE 34 00 13 0881 0690 – BIC : GEBABEBB)

Jaarlijkse lidmaatschapsbijdrage vanaf heden:

BELGIË

Sympathiserend lid : 20 €
Vereniging : 30 €
Steunend lid, bedrijf : 50 €

BUITENLAND

Sympathiserend lid : 30 €
Vereniging : 40 €
Steunend lid, bedrijf : 50 €

SIWE vzw is aangesloten bij

vzw Forum voor
ERFGOEDVERENIGINGEN

Met de steun van de Vlaamse Gemeenschap en

N.V. Domein Ternesse S.A.

België-Belgique
P.B. - P.P.
BC 1680

Affitekantoor: BIERBEEK
Erkenningsnr.: P209286

Afzender: SIWE v.z.w.
Stapelhuisstraat 15
3000 LEUVEN